

Roermondse rijkdom

Historisch goud van RURA

I Inleiding

Roermondse rijkdom

Historisch Goud van RURA

30 jaar onderzoek door de Werkgroep Archeologie van Rura,
een inventarisatie

I Inleiding

A. Gazenbeek, Y. de Rue en J. Thijssen
Met een bijdrage van H. Ewalds

Roermond, 2013

Inhoud

Inhoud	1
Inleiding.....	3
De inventarisatie.....	5
Inleiding.....	5
De onderzoeken.....	5
Het materiaal	8
Het inventariseren.....	10
Het digitaliseren	13
Stabiliseren en conserveren.....	14
Aantallen.....	15
Roermond, het plaatje van de ceramiek.....	17
Roermond, uitwerking oud onderzoek en vervolg.....	19
Roermond: een voorstel voor een vervolg	21
Inleiding.....	21
Projectplan aardewerk Luifelstraat Roermond.....	22
De activiteiten van de WAR	27

Bijlage 1: Tabellen

Bijlage 2: Conserveringsrapporten Restaura

Inleiding

Guus Gazenbeek

In december 2013 bestaat de Werkgroep Archeologie van RURA (WAR) dertig jaar. In die jaren hebben de leden tenminste 125 onderzoeken uitgevoerd, waarnemingen gedaan en vondsten van anderen onder hun hoede genomen. Veel is gebeurd in een tijd dat er in de gemeente Roermond nauwelijks aandacht was voor de grote archeologische waarde van wat uit het verleden in de Roermondse bodem aan informatie verborgen lag in aanvulling op wat met name uit oude schriftelijke bronnen bekend is. Veel, dat anders ongezien zou zijn verdwenen, is alleen dankzij de inzet van de mannen (en een enkele vrouw) van de WAR in ieder geval gedocumenteerd. Dertig jaar onderzoek heeft geresulteerd in een schat aan informatie, die echter tot op heden nog nauwelijks ontsloten is.

Het uitwerken van de onderzoeken die door de WAR zijn uitgevoerd is, met uitzondering van de Kartuis,¹ en het Romeinse grafveld aan de Maasnielderweg, nooit echt van de grond gekomen. Wel zijn van vrijwel alle grotere onderzoeken korte verslagen gepubliceerd in het boek *Roermond Stad met verleden* en vanaf het eerste nummer vooral in de Spiegel van Roermond, maar deze geven vooral een globaal overzicht van datgene wat is waargenomen. Van veel grotere waarde is echter de informatie die opgesloten zit binnen de vondstcomplexen, en die alleen door het analyseren van de data ontsloten kan worden. Dat het nooit tot uitwerken is gekomen, kan de leden van de WAR nauwelijks kwalijk worden genomen. Het uitwerken van grote vondstcomplexen is veelal een enorme klus, die zelfs voor professionele archeologen soms een behoorlijke uitdaging kan vormen. Het vereist specialistische kennis om de verschillende materiaalcategorieën te kunnen determineren, maar vooral ook om ze te kunnen duiden, waardoor ze betekenis krijgen. Om deze gegevens te interpreteren in samenhang met zowel de site zelf, als in de bredere context van de stad en de regio, vereist inzicht in en kennis van archeologische processen. Voor de leden van de WAR, die veelal een drukke baan hebben of hadden waardoor dergelijke projecten in de schaarse vrijetijd zouden moeten worden uitgevoerd, was dit niet haalbaar.

In 2009 heeft RURA bij de gemeente Roermond een subsidieverzoek ingediend om de onderzoeken van de WAR te inventariseren en gereed te maken om te kunnen worden gedeponeerd in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Limburg. Na toekenning van deze subsidie werd in december 2009 begonnen met het inventariseren. Oorspronkelijk was voorzien dat de werkzaamheden in twee jaar zouden kunnen worden afgerond. Uiteindelijk heeft de inventarisatie ruim drie jaar geduurd. Dat de werkzaamheden zoveel langer hebben geduurd dan oorspronkelijk verwacht, heeft alles te maken met de onverwachte rijkdom van het materiaal, niet in financiële zin, maar als bron van informatie over de stad en haar inwoners. Het gaat daarbij ook over zaken die verder reiken dan alleen Roermond. Met name het

¹ Dit is een van de eerste onderzoeken van de WAR, uitgevoerd in 1984 en bekend onder de code SK84. Het betrof een klein onderzoek in het huidige stadspark Kartuis aan de Voogdijstraat.

aardewerk uit de middeleeuwen levert veel nieuwe inzichten over een categorie en een periode die tot op heden slecht gekend is.

Archeologen wroeten in het afval van het verleden. Wie archeologisch onderzoek uitvoert, krijgt dan ook met een zekere regelmaat te horen: ‘wat moet je met die rommel, zonde van het geld’ Met die rommel alleen kun je inderdaad ook weinig maar in samenhang met de locatie en datgene wat al bekend is van de stad, haar geschiedenis en haar inwoners des te meer. Roermondse rommel, historisch goud, zo hadden wij dit project dan ook aanvankelijk genoemd. Dat wat de Roermondse in het verleden achteloos hebben weggegooid blijkt nu een ongekend rijke bron van informatie te zijn over een verleden dat veraf en toch dichtbij is. Een betere titel is dan ook Roermondse Rijkdom.

Afbeelding 1.1. 1990: het vrijleggen van de fundering aangetroffen tijdens grondwerkzaamheden op het Hammerveld (HV90)

De inventarisatie

Guus Gazenbeek

Inleiding

Ruim 25 jaar heeft de Werkgroep Archeologie van RURA (WAR) opgravingen en waarnemingen verricht in het Roermondse bodemarchief. Met de implementatie van het Verdrag van La Valetta, algemeen bekend als Malta, is er effectief een eind gekomen aan hun actieve rol als opgravers. Desalniettemin blijven ze zoveel als mogelijk is alert en actief als waarnemers bij de vele bodemversturende activiteiten die er in de gemeente plaatsvinden. In de afgelopen jaren hebben zij, veelal als enigen, gedocumenteerd wat er verloren ging als gevolg van deze activiteiten. Dat het documenteren niet altijd conform de huidige maatstaven is gebeurd, is de leden niet aan te rekenen. Ook veel professionele opgravingen die in die jaren zijn uitgevoerd voldoen lang niet aan die maatstaven, terwijl die organisaties wel over de structuren en financiële middelen beschikten om gedegen onderzoek uit te voeren. De middelen van de WAR waren altijd beperkt en de beschikbare tijd te kort om dit te kunnen doen. Desondanks hebben de leden zeer veel informatie weten vast te leggen over het verleden van Roermond en haar omgeving. Zij hebben vaak ook onderzoek gedaan ter ondersteuning van of aanvulling op onderzoeken uitgevoerd door professionele opgravingsbedrijven, bijvoorbeeld als deze door tijds- of geldgebrek een onderzoek niet binnen de gestelde marges konden voltooien.

Om deze schat aan informatie toegankelijk te maken en te behouden voor de wetenschap maar vooral ook voor de burgers van Roermond, is het noodzakelijk dat ze ontsloten wordt. Doel van dit project is dan ook het inventariseren en het ontsluiten van de data die de leden in de loop van de jaren verzameld hebben en deze vervolgens over te dragen aan de daartoe aangewezen instanties die behoud kunnen garanderen: het Provinciaal Depot Bodemvondsten Limburg voor de fysieke zaken en ARCHIS, de nationale digitale database voor archeologie die beheerd wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Overigens moet gezegd worden dat de leden van de WAR in de loop van de jaren het nodige gepubliceerd hebben. Van vrijwel alle onderzoeken en waarnemingen hebben zij een verslag uitgebracht in de Spiegel van Roermond. Soms betrof het niet meer dan een enkele regel, maar vaak ook een uitgebreider verslag. Slechts een enkel onderzoek is verder uitgewerkt en gepubliceerd in de vorm van een kleine monografie, namelijk het onderzoek van de cellen van het Kartuizer klooster. Daarnaast hebben twee studenten onderzoeken van de WAR onder de loep genomen. Guus Boots heeft in het kader van zijn bachelor archeologie in Leiden het onderzoek in de Voorstad (VS90) onder handen genomen, terwijl Yvonne de Rue voor haar afstuderen aan de universiteit van Leuven de Luifelstraat (LU85) heeft onderzocht. Samenvattend kan echter gesteld worden dat de onderzoeken en waarnemingen van de WAR vrijwel niet zijn ontsloten.

De onderzoeken

Vanaf het begin is er onduidelijkheid geweest over zowel het aantal als de aard van de onderzoeken en waarnemingen die de WAR in de loop van de tijd heeft uitgevoerd. Als uitgangspunt voor dit project is een lijst genomen, die in 2008 door Anneleen van de Water, destijds coördinator monumentenzorg en archeologie bij de gemeente Roermond, is opgesteld (Tabel 3.1). In totaal omvat deze lijst, na het verwijderen van doublures, 67 onderzoeken. Opgenomen zijn de aard van het onderzoek, het aantal dozen met vondstmateriaal voor het ompakken, de aanwezigheid van tekeningen en foto's en of het onderzoek gepubliceerd was.

Voor de benaming van de onderzoeken hanteerde zij de projectcode die door de WAR gegeven was. Deze code bestaat uit twee of drie letters die verwijzen naar een toponiem en twee cijfers die verwijzen naar het jaar waarin het project plaatsvond. Voor het toponiem werd of een straatnaam genomen (i.e. SW84 = Swalmerstraat 34-36), of de benaming van een (markant) gebouw of complex waarnaast of waarbinnen het onderzoek werd uitgevoerd (i.e. UC83 = Ursulacomplex). Vooral de grotere projecten hadden zo'n code gekregen, terwijl veel kleine waarnemingen alleen bekend waren onder de volledige straatnaam en eventueel jaartal (i.e. Deemselstraat). Problematisch was dat deze lijst vooral gebaseerd leek te zijn op de onderzoeken die vondstmateriaal hadden opgeleverd, waardoor de onderzoeken, en met name de waarnemingen, die weinig of geen vondstmateriaal hadden opgeleverd, nauwelijks er op voorkomen. Bovendien werd geen onderscheid gemaakt tussen de eigen onderzoeken en waarnemingen, en die waarbij de WAR alleen assistentie had verleend, maar de uitwerking geheel bij de uitvoerende partij lag, in dit geval de ROB² of het ADC.³ Daarbij is soms ook niet duidelijk of de WAR inderdaad alleen maar assistentie heeft verleend, of ook eigen onderzoek, voorafgaand, parallel aan of na afloop van het professionele onderzoek heeft verricht. Onduidelijk is dan ook of het vondstmateriaal dat in het bezit van de WAR was, al door deze opgravende instanties was meegenomen in hun rapportage, als deze tenminste bestond, of dat het de verantwoordelijkheid was van de WAR om deze uit te werken. Onduidelijk is derhalve ook, of het ontbreken van documentatie bij de WAR ook daadwerkelijk betekent dat er geen documentatie is, of dat deze er wel is, maar bij de opgravende partij is. In sommige gevallen is duidelijk dat de documentatie inderdaad bij de opgravende partij is, bijvoorbeeld het onderzoek aan het Munsterplein van Fons Horbach (MP97). In andere gevallen lijkt de originele documentatie deels of geheel bij de WAR te liggen, bijvoorbeeld bij het onderzoek van het ADC aan de Wilhelminasingel 3a in 2003 (WS03). Tenslotte is er ook nog een groep onderzoeken waarvan onduidelijk is wie exact wat heeft gedaan, namelijk de serie onderzoeken uitgevoerd aan de Roersingel, de Molenstraat en het Roercenter tussen 2000 en 2003.

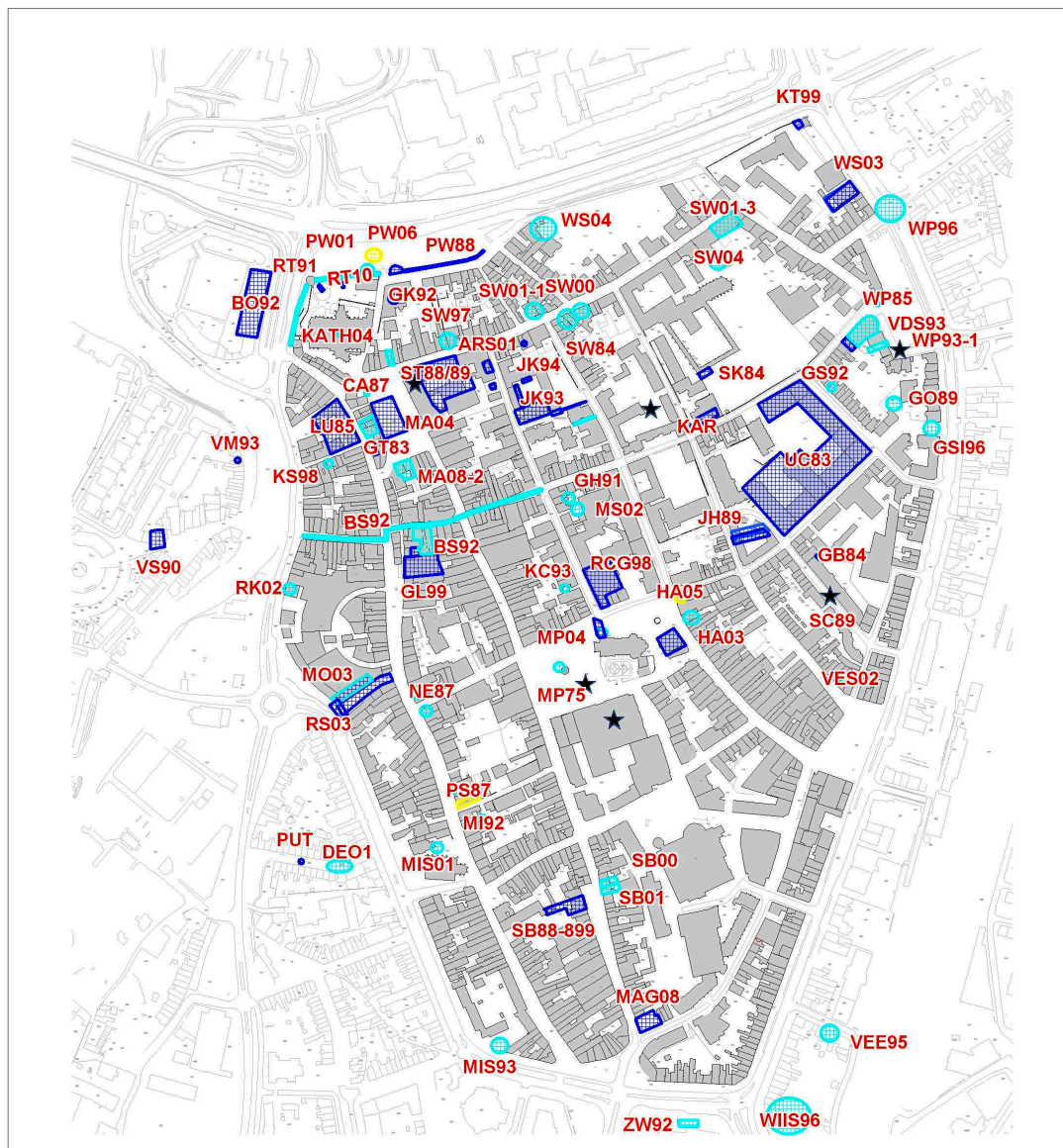
Gedurende de loop van het project kwamen onbekende, of in ieder geval vrijwel vergeten, projecten van de WAR boven tafel. Of soms letterlijk op tafel, als weer eens een doos werd uitgestort, waarvan de inhoud niet geheel correspondeerde met de 'vrachtbrief' aan de buitenzijde. Veelal betreft het hier kleine vondstcomplexen afkomstig van waarnemingen, waarvan enkele door derden zijn gedaan maar die ter beschikking van de WAR zijn gesteld. Daarnaast zijn ook veel waarnemingen tevoorschijn gekomen uit de aantekenboekjes van Ton Lupak en soms ook uit de projectmappen van het WAR-archief. In Tabel 3.2 is de lijst van Anneleen van de Water aangevuld met deze nieuwe data. In totaal gaat het hier om 125 onderzoeken.

Afbeelding 3.1 Gietmal voor bronzen knopen afkomstig van het Ursula complex. (UC83 vondstnummers 9 en 10)

² ROB = Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek, inmiddels opgegaan in de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

³ ADC = Archeologisch Diensten Centrum. Commercieel opererend archeologisch onderzoeksbedrijf dat voortgekomen is uit de afdeling veldwerk van de ROB.

Afbeelding 3.2 Locatie onderzoeken en waarnemingen van de WAR in de binnenstad van Roermond en de directe omgeving daarvan. Waarnemingen zijn in lichtblauw weergegeven, opgravingen in donkerblauw. In geel zijn vondsten of vondstcomplexen ontvangen van derden weergegeven.

Een overzicht van alle onderzoeken is te vinden in de tabellen 3.1 en 3.2 die zijn opgenomen in Bijlage 1. Uiteindelijk is het materiaal van alle 125 onderzoeken op een of andere manier verwerkt. Al het vondstmateriaal is geïnventariseerd en omgepakt naar de eisen van het Provinciaal Depot. Waar dit mogelijk en zinvol was, zijn de veldtekeningen gedigitaliseerd. Beschikbare foto's zijn gescand.

Buiten deze onderzoeken, bevonden zich tussen het WAR-materiaal ook enkele vondstcomplexen die niet uit onderzoeken van de werkgroep voortkomen. Een deel daarvan zijn particuliere collecties waarvan de herkomst onduidelijk was. Sommige waren aan de WAR gedoneerd door de verzamelaars, anderen waren via de gemeente bij de WAR terecht gekomen. In enkele gevallen ging het om materiaal afkomstig uit het gemeentearchief zelf, waarschijnlijk materiaal dat door een van de archivariissen, die veelal ook amateurarcheoloog waren, in het verleden was verzameld. Tenslotte zaten er ook stukken tussen met een sticker en/of inventarisnummer van het Gemeente Museum.

Afbeelding 3.3 Drinkglas uit een beerput, Ursula complex. (UC83, vondstnummer 328).

Het materiaal

Bij de aanvang van het project, in 2009, bestonden de data van de WAR uit verschillende componenten: vondsten, veldtekeningen en –documentatie, objecttekeningen, uitgewerkte tekeningen en achtergronddocumentatie. De samenstelling van de data per onderzoek of waarneming verschilt enorm. Sommige onderzoeken kennen een enorme hoeveelheid vondstmateriaal maar nauwelijks enige velddocumentatie, zoals bijvoorbeeld het Ursula-complex, andere daarentegen hebben zowel een grote hoeveelheid vondstmateriaal als een goede velddocumentatie, zoals bijvoorbeeld de Schuitenberg (SB88-89). Veel waarnemingen omvatten alleen enkele notities en foto's of enkele losse vondsten. Vrijwel niets is opgenomen in ARCHIS, mede ook omdat deze database voor de Nederlandse archeologie alleen indirect door niet professionele archeologen kan worden benaderd.

Zoals hierboven al is aangegeven, was aan het begin van het project onduidelijk om hoeveel materiaal het precies ging, en wat de samenstelling ervan was. Het vondstmateriaal was verspreid over verschillende locaties. Veruit het meeste stond in de toenmalige werkruimte van de WAR in het Stedelijk Museum, waar het in een bonte verzameling dozen en kratten was opgestapeld op zowat elke vrije meter die beschikbaar was. In de kelder van het zelfde museum was door de leden van de WAR een kleine tentoonstelling ingericht met vondsten die zij gedaan hadden en die de geschiedenis van de stad illustreerde. Daarnaast bevonden zich vondsten in bruikleen in een vitrine aan de Luifelstraat (winkel Bernic, op de plaats van de verdwenen Grauwe Toren) en als losse objecten in de Rattentoren.⁴ Daarnaast waren ook vondsten aanwezig op het gemeentearchief, waar Cathy NiCeallaigh ze niet alleen tekende maar ook gebruikte als illustratiemateriaal tijdens de rondleiding die zij gaf.

Tenslotte zijn er nog de vondsten die ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of anderszins elders zijn terechtgekomen. Het materiaal afkomstig uit de middeleeuwse pottenbakkersoven die door de eigenaar van een pand aan de Godsweerderstraat werd aangetroffen bij het uitdiepen van zijn kelder, is uiteindelijk terecht gekomen bij Arno

⁴ *Het materiaal dat in de Rattentoren stond werd ons pas bekend toen de beheerder van de toren er ons attent op maakte eind 2012.*

Verhoeven van de Universiteit van Amsterdam, die momenteel nog werkt aan de uitwerking van dit materiaal.⁵ Een deel van het materiaal afkomstig uit het Romeinse grafveld aan de Maasnielderweg is al in het Provinciaal Depot en/of bij het Limburgs Museum terecht gekomen.

Ook over de cruciale velddocumentatie was weinig bekend aan het begin van het project. Velddocumentatie omvat thans naast veldtekeningen ook vondsten- en sporenlijsten, fotomateriaal, aantekeningen en dagrapporten. Een inventarisatie van de tekeningen die bewaard worden in het gemeentearchief, leverde vooral een aantal groot formaat tekeningen op, waarvan echter slechts een deel als originele veldtekeningen beschouwd konden worden. In de projectklappers die de WAR had bijgehouden bleken een aantal veldtekeningen op A4 of A3 formaat te zitten, alsmede een aantal uitgewerkte tekeningen op hetzelfde formaat. In de afgelopen jaren zijn wel meer tekeningen boven water gekomen, maar een deel van de originele veldtekeningen lijkt spoorloos te zijn. De overige velddocumentatie is uitermate beperkt. Van geen van de onderzoeken zijn vondstenlijsten bijgehouden, met uitzondering van dat deel van het onderzoek van het Jezuïetenklooster dat onder leiding van de ROB is uitgevoerd, alsmede van enkele onderzoeken van het ADC waarbij de WAR assistentie heeft verleend. Er zijn van sommige onderzoeken wel achteraf vondstenlijsten gemaakt, waarschijnlijk tijdens het verwerken van het vondstmateriaal, maar dit betreft veelal alleen lijsten van de getekende voorwerpen. Sporenlijsten c.q. spoorbeschrijvingen zijn nooit gemaakt, anders dan op sommige veldtekeningen. Van een beperkt aantal onderzoeken zijn aantekeningen aanwezig, met name die van Ton Lupak en Jack Geraeds. Ook het fotomateriaal is maar beperkt aanwezig. Bij de verschillende waarnemingen en onderzoeken is niet systematisch gewerkt met een opgravingscamera, maar heeft men gebruik gemaakt van de eigen camera's van de leden. Het zijn vooral Ton Lupak en Jo Walschot die veel hebben gefotografeerd, waarbij vooral de eerste veel heeft vastgelegd. Het materiaal van, de inmiddels overleden, Jo Walschot, is geheel beschikbaar, maar geeft maar een beperkt beeld van de uitgevoerde werkzaamheden. Veruit het belangrijkste zijn de foto's en dia's die Ton Lupak heeft gemaakt, maar deze zijn momenteel niet toegankelijk daar zij deel uit maken van zijn privéarchief.⁶

Deze beperkte beschikbaarheid van documentatiemateriaal is een resultaat van de manier waarop in het verleden gewerkt is. De WAR bestond, en bestaat, uit een groep die als amateurarcheologen, veelal op een ad hoc basis, met beperkte middelen onderzoeken uitvoerden wanneer dit noodzakelijk was. Soms werden ze bijgestaan door professionele archeologen (onder andere Jacob Schotten, Jack Geraeds en Roy Machielsen) en soms verleenden ze alleen assistentie bij onderzoeken van derden (ADC, ROB, provinciaal archeoloog). Met name bij het gravend onderzoek dat zij zelfstandig hebben uitgevoerd vond documentatie plaats met eigen middelen van de onderzoekers. Dit verklaart waarom zoveel is vastgelegd in de notitieboekjes en op de foto's van Ton Lupak. Voor het onderzoek waarbij ze bijgestaan werden door professionele archeologen, zijn het vooral dezen geweest die in ieder geval de schriftelijke documentatie hebben bijgehouden. Van deze documentatie heeft echter alleen Jack Geraeds zijn materiaal daadwerkelijk beschikbaar gesteld (GL99 en RCG 98). Van de onderzoeken van de provinciaal archeoloog is alleen een deel van datgene wat Fons Horbach in de jaren negentig van de vorige eeuw op het Munsterplein heeft onderzocht, beschikbaar. Deze documentatie is echter uiterst summier en omvat hoofdzakelijk de opgraving aan de zijde van de Hamstraat (MP97).

⁵ Slechts een deel van het materiaal is bij de WAR terechtgekomen. Een aantal stukken is mogelijk nog in het bezit van de eigenaar van het pand, de heer Penris, terwijl een ander deel mogelijk via de handel bij het Limburgs Museum is terecht gekomen.

⁶ Ton is zich bewust van het belang van zijn beeldarchief, maar heeft de afgelopen jaren wegens de grote werkdruk in zijn restauratieatelier, geen kans gezien het voor de WAR relevante deel uit zijn privéarchief te halen en te ontsluiten.

Het vondstmateriaal aanwezig in de werkruimte in het voormalig atelier in het Stedelijk Museum is voorafgaande aan de renovatie en ombouw van dit pand tot het Cuypers museum, omgepakt in nieuwe standaard dozen die voldeden aan de destijds door het Provinciaal Depot gestelde eisen, en overgebracht naar de zolder van het gemeentearchief. Bij het ompakken is tevens een deel van het materiaal ook omgepakt naar nieuwe vondstzakken, echter slechts wanneer dit noodzakelijk was in verband met de slechte staat van de oorspronkelijk verpakking. Vondstcomplexen zijn in dit stadium al zoveel mogelijk weer bij elkaar gebracht, waarbij waar mogelijk al een onderscheid is gemaakt tussen verschillende vondstcategorieën.

Het inventariseren

Het inventariseren zelf is uitgevoerd op de zolder van het gemeentearchief tot december 2012, en vervolgens in het archeologisch depot van Grontmij aan de Bredeweg. De inventarisatie is afgerond eind maart 2013. Onderdeel van het inventariseren was naast het determineren van het materiaal, ook het vastleggen van gegevens over de vondstcontext. Dit is gebeurd aan de hand van vondstkaartjes, voor zo ver die althans aanwezig waren, of aan de hand van aantekeningen op vondstzakken of -dozen.

Afbeelding 3.4 Vondstkaartje van de opgraving van de Kattentoren in 1999 (KT99). Het papierenkaartje is (vermoedelijk na het wassen) bij de nog vochtige vondsten gestopt, met als gevolg dat het is gaan schimmelen. Op de achterzijde van het vondstkaartje is informatie over de exacte vondstomstandigheden genoteerd, dat nog slechts deels leesbaar is. Let ook op het gebruik van originele vondstkaartjes van het roemruchte IPP⁷. Een overschot van het onderzoek op de Mussenberg enkele jaren eerder, of een stille getuige van de alma mater van een van de professionele archeologen die in deze jaren de WAR bijstonden?

Zoals Afbeelding 3.4 laat zien, hebben lang niet alle vondstkaartjes de tand des tijds even goed doorstaan. Ook veel notities op kunststof vondstzakken waren nog maar beperkt leesbaar als gevolg van het afgeven van de inkt van de gebruikte viltstiften. Onduidelijk was vaak de nummering die gehanteerd was in het veld. In grote lijnen komt het er op neer dat spoor- en vondstnummers identiek zijn, doordat men in het veld alleen die sporen nummerde waarin vondsten waren aangetroffen. Vervolgens heeft men bij het tekenen van objecten deze meestal een nummer gegeven, waarvan soms duidelijk was of deze gerelateerd was aan het eerder uitgegeven spoor/vondstnummer of verwees na het blad waarop de tekening stond.

In het kader van de inventarisatie hebben alle vondsten een nieuw nummer gekregen, waarbij het oude nummer, voor zo ver althans aanwezig, hier in de database aan gekoppeld werd. Er zijn circa 4000 nieuwe vondstkaartjes gedrukt op watervast papier, die gebaseerd zijn op die van de Gemeente Nijmegen. Deze zijn ook vrijwel allemaal verbruikt. Alle vondsten hebben nu een vondstkaartje dat aan de eisen van het Provinciaal Depot voldoet.

⁷ IPP = Instituut voor Pre- en Protohistorie van de Universiteit van Amsterdam. Inmiddels opgeheven, waarbij de verschillende disciplines verspreid zijn over de faculteit of de opgravingspoot (Diachron).

De volgorde van de werkzaamheden was als volgt. Van een vondstcomplex werden eerst alle als zodanig herkenbare vondsten verzameld. Deze werden vervolgens gesplitst naar materiaalcategorie, geteld en omgepakt naar nieuwe vondstzakken en voorzien van een nieuw vondstkaartje en vondstnummer. Alle beschikbare data werd vervolgens ingevoerd in een database waarin naast het nieuwe vondstnummer ook het oude werd opgenomen, alsmede de materiaalcategorie, het aantal, beschikbare gegevens over de vondstomstandigheden (spoor *et cetera*) alsmede eventuele bijzonderheden.

Deze bewerkte vondstcomplexen werden vervolgens door Jan Thijssen en Yvonne de Rue gedetermineerd en volgens het Deventer systeem beschreven. Daarbij werd meteen een selectie gemaakt voor stukken die getekend en/of gefotografeerd dienden te worden. Het tekenen is van belang voor de stukken die nog niet in het Deventer systeem voorkomen, en dus een nieuw type of een nog onbekende variatie op een bestaand type vormen. Het fotograferen diende om bijzonderheden vast te leggen, bijvoorbeeld de decors op slibversierd aardewerk, faience, porselein of industrieel aardewerk. Maar ook om de beschilderingen op Brunssum-Schinvelds aardewerk vast te leggen of de stempels op industrieel aardewerk en glas te documenteren.

Afbeelding 3.5. Voorbeelden van stempels op industrieel aardewerk. Links en midden afkomstig uit de Pelsestraat (PS87, Vndnr. 27), rechts van de Kattentoren (KT99, Vndnr. 30).

De hoeveelheid te tekenen aardewerk bedraagt inmiddels enkele honderden stukken, die variëren van complete vormen tot randfragmenten. Deze hoeveelheid illustreert de bijzondere rijkdom van het materiaal uit Roermond. Veel van het aardewerk dat hier is aangetroffen is tot op heden onbekend in de rest van Nederland. Hoe dit tekenwerk uitgevoerd zal moeten worden, is vooralsnog onduidelijk. Het afgelopen jaar heeft Leon Schmitz, amateurarcheoloog uit Echt en begenadigd tekenaar, al een begin gemaakt, maar de hoeveelheid is dusdanig dat het jaren zal gaan duren in dit tempo. Duidelijk is dat hier naar een oplossing gezocht zal moeten worden om dit proces te versnellen.

Het fotograferen is vooral door Jo de Wit van de WAR gedaan, deels tijdens de wekelijkse avond dat de leden meehielpen bij het determineren, maar ook tijdens vele ochtenden en middagen. De zolder kent vrijwel geen daglicht, zodat gefotografeerd werd met behulp van een eenvoudige tafelstudio aangevuld met het licht van een bouwlamp. De resultaten vallen echter tegen, daar de lichtopbrengst van de lampen van deze studio te beperkt was om de relatieve duisternis van de zolder op te kunnen heffen, zodat alsnog een groot deel opnieuw gefotografeerd zal moeten worden. Dat is inmiddels, tijdens het definitief verpakken van het materiaal in het depot van Grontmij waar indirect daglicht volop beschikbaar is, al gedaan.

De nadruk bij het determineren is op het aardewerk gelegd. Niet alleen om dat dit veruit de grootste materiaalcategorie vormt, maar ook omdat dit materiaal voor Jan en Yvonne het best bekend is. De andere twee vondstcategorïen die in redelijke hoeveelheden voorkomen in de collectie, glas en bot, vereisen specialistische kennis om deze snel en betrouwbaar te kunnen determineren. Wat het bot betreft had dit door Jan, die van huis uit bioloog is, wel gedaan kunnen worden, maar het is de vraag of dit veel informatie toevoegt. Voor het glas geldt dat

een groot deel zo versplinterd is, dat het vooral getuigd van de nauwkeurigheid waarmee verzameld is, maar nauwelijks bruikbaar materiaal oplevert dat gedetermineerd kan worden. De stukken die wel groot genoeg zijn om zinvolle uitspraken te kunnen doen over een type en een datering, zijn dan ook gedetermineerd. Veruit het grootste deel is echter alleen geteld, en in sommige gevallen zelfs dat niet eens, en is alleen een schatting van de aantallen gemaakt, en omschreven als glas, eventueel met de toevoeging of het afkomstig zou kunnen zijn van drinkglazen, flessen of vensterglazen.

Afbeelding 3.6. Twee flesjes afkomstig van de Pastorswal (PW06, Vndnr. 2).

Na het determineren is het vondstmateriaal voorlopig weer opgeborgen in dozen, waarbij de verschillende vondstcategorieën gescheiden zijn, evenals het te tekenen en/of te fotograferen materiaal en de specials. Onder dit laatste begrip wordt verstaan stukken die intact zijn, al dan niet na plakken en restaureren. Veelal zijn dit stukken van museale kwaliteit. Pas nadat al het materiaal opnieuw genummerd en verpakt was, en daarmee precies bekend was wat er was, kon een begin worden gemaakt met het definitief opbergen van het materiaal in de dozen die door het Provinciaal Depot beschikbaar zijn gesteld.

Uiteindelijk is niet alles op deze manier verwerkt. Wat overblijft zijn de verzamelingen van particulieren die de WAR heeft gekregen. De archeologische waarde van deze verzamelingen is zeer beperkt. Vaak is volstrekt onduidelijk waar het materiaal vandaan komt of hoe het is verzameld, waardoor niets te zeggen valt over de vondstcontext. Een deel van het materiaal, en dit varieert niet alleen tussen verschillende verzamelingen, maar ook binnen individuele verzamelingen, is wel verpakt in doosjes waarop de mogelijke herkomst is beschreven. Maar binnen die doosjes zitten dan vaak weer stukken waarop is aangegeven dat ze van een heel ander gebied afkomstig zijn.

Afbeelding 3.7. Voorbeeld van een vondstcomplex uit een particuliere verzameling (Verzameling Dierix). Op het doosje, op zich zelf al van archeologische waarde, staat als vindplaats Beegden, terwijl op een van de vuurstenen werktuigen Swalmen – Reuver staat.

Desondanks zijn de meeste van deze verzamelingen niet waardeloos. Hun waarde zit echter in de betekenis die zij hebben als een verbeelding van de activiteiten van amateurarcheologen in het verleden. Met name ook de manier waarop deze verzamelingen zijn verpakt, zie het doosje op afbeelding 3.7, illustreert al een tijdperk dat definitief verleden tijd is. Het is derhalve zaak dat deze verzamelingen integraal bewaard worden, waarbij het gemeentearchief wellicht de meest voor de hand liggende plaats is om dat te doen.

Tenslotte rest nog het materiaal afkomstig van het gemeente Museum. Het betreft maar een beperkt aantal stukken, die op zichzelf wel bijzonder zijn. Zonder documentatie over hun herkomst, hebben ze echter weinig of geen waarde. Aangenomen mag worden dat de stukken die zich nu tussen het materiaal van de WAR bevinden, maar een deel, mogelijk zelfs maar een fractie, vormen van dat wat er oorspronkelijk aanwezig is geweest in de verzameling van het gemeente Museum. Van belang is derhalve dat deze verzameling weer bijeen komt, inclusief de bijbehorende documentatie.

Het digitaliseren

In de oorspronkelijke opzet van het project was het de bedoeling dat alle beschikbare veldtekeningen en, wanneer deze niet (meer) aanwezig waren, de uitgewerkte tekeningen, zouden worden gedigitaliseerd. Dit digitaliseren omvat enerzijds het scannen van de tekeningen op een hoge resolutie en anderzijds het vectoriseren. Dit laatste is het overtrekken van de tekeningen in een GIS-programma waardoor de tekening wordt omgezet in polygonen die binnen een GIS⁸ kunnen worden toegepast. In een GIS kan data, bijvoorbeeld informatie opgeslagen in databases, gekoppeld worden aan een cartografische omgeving, waardoor bijvoorbeeld verspreidingspatronen, faseringen of specifieke materialen kunnen worden verbeeld. Binnen de context van de door de WAR uitgevoerde onderzoeken is dit interessant omdat zij in vrijwel de gehele binnenstad actief zijn geweest en bovendien over het algemeen zeer secuur hebben verzameld. Met behulp van een GIS en de database met het gedetermineerde materiaal, kan relatief eenvoudig verspreidingen van materiaal in kaart worden gebracht en daarmee verschillen binnen de stad in bijvoorbeeld welvaartsniveau's, gebruikspatronen of faseringen. Feitelijk kan met behulp van een GIS alle digitaal beschikbare data gevisualiseerd worden. Daarmee is het een krachtig hulpmiddel om verschillende databronnen te ordenen en te combineren.

⁸ GIS = Geografisch Informatie Systeem.

Voor een GIS is het van belang dat het beschikbaar kaartmateriaal, in dit geval dus de veldtekeningen, gegeorefereerd⁹ kan worden. Dat wil zeggen dat de tekeningen binnen een coördinatensysteem geplaatst kunnen worden dat overeenkomt met de basiscartografie die gebruikt wordt. In Nederland wordt standaard de GBKN¹⁰ gebruikt, die gebaseerd is op het RD stelsel.¹¹ Om dit te kunnen doen moeten er op het te digitaliseren kaartmateriaal tenminste vier punten voorkomen waarvan de X- en Y-waarden in het RD-stelsel bekend zijn. In een archeologische context zijn dit de vaste punten in het meetsysteem dat gebruikt is tijdens het onderzoek. In geen van de onderzoeken van de WAR is een meetsysteem op een dergelijke wijze ingemeten. Geplaatst in de context van de tijd, is dit op zichzelf niet zo buitengewoon. Er zijn legio voorbeelden bekend van professionele onderzoeken uit dezelfde tijd waarvan het meetsysteem opgehangen was aan bijvoorbeeld een boom of een dorpel. Aan de hand daarvan zijn veel van deze onderzoeken geplaatst binnen een topografische of kadastrale kaart. Voor de mogelijkheden die men destijds had was dit ook ruim voldoende. Pas met de komst van GIS en andere digitale middelen is het belangrijk geworden dat opgravingen exact worden ingemeten. De opkomst van het gebruik van GIS in de archeologie valt globaal samen met de wijzigingen in het archeologische bestel vanaf het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw en waarin de rol van de WAR wordt overgenomen door commerciële bedrijven.

Wanneer meetpunten met RD-coördinaten ontbreken, kan een tekening alsnog binnen het stelsel geplaatst worden indien tenminste twee goed herkenbare punten uit de omliggende topografie, bijvoorbeeld hoeken van gebouwen, zijn opgenomen op de tekening. Deze kunnen namelijk gekoppeld worden aan de overeenkomstige punten op de GBKN waardoor het mogelijk wordt de X- en Y-coördinaten van deze punten te bepalen. Vervolgens kan met een eenvoudig rekenprogramma van elk punt op de veldtekening bepaald worden wat de X- en Y-coördinaten zijn. Inherent aan deze methode is een bepaalde afwijking, maar deze kan meestal beperkt worden tot circa 0.5 m of minder. Een aantal van de veldtekeningen kon op deze manier alsnog worden gegeorefereerd. Bij de meeste lukte dit echter niet omdat er te weinig herkenbare topografische punten op de tekeningen waren. Bij andere tekeningen waren er wel een aantal goed herkenbare punten aangegeven, maar is de betreffende topografie inmiddels zodanig gewijzigd dat overeenkomende punten niet meer op het GBKN konden worden gevonden. Veelal gaat het hier om het volledig slopen van het gebouw of de gebouwen in de omgeving van het onderzoek. Mogelijk kan hier nog met behulp van oudere digitale versies van het GBKN, of eventueel zelfs met behulp van analoge versies, alsnog bij een aantal onderzoeken een koppeling tot stand worden gebracht. Bij een aantal van deze tekeningen is het echter op zichzelf niet zo erg dat ze niet gevectoriseerd kunnen worden, omdat het gaat om zeer kleine onderzoeken of waarnemingen met maar weinig sporen. Vectoriseren heeft hier nauwelijks of geen toegevoegde waarde, al kan dit veranderen wanneer aansluitend op het betreffende onderzoek in de toekomst een onderzoek zou worden uitgevoerd.

Stabiliseren en conserveren

In de aanleveringseisen van het Provinciaal Depot wordt gesteld dat vondsten altijd geconserveerd aangeleverd dienen te worden. Voor de vondstcategorieën aardewerk, keramisch bouwmetaal, natuursteen, pleister, glas en bot betekent dit dat vondsten gewassen en droog moeten worden aangeleverd. Voor de vondstcategorieën metaal, leer, hout en textiel betekent dit dat het materiaal gereinigd en geconserveerd moet worden alvorens het gedeponeerd kan worden. De te nemen conserveringsmaatregelen variëren per

⁹ Georefereren is het koppelen van positie-referenties aan analoge geografische beeld dragers, bijvoorbeeld kaarten of luchtfoto's. Daarmee kunnen deze beeld dragers gebruikt worden als ondergrond in een GIS.

¹⁰ GBKN = Groot-schalige BasisKaart van Nederland.

¹¹ RD = Rijks Driehoeksmeting.

vondstcategorie. In de WAR onderzoeken zijn van de materialen in deze groep vooral ijzer en leer aanwezig, en in mindere mate non-ferro metalen zoals koper, messing en tin. In een afzonderlijk traject werd een grote hoeveelheid leer aangetroffen bij het onderzoek aan de Eiermarkt (JH) door Restaura geconserveerd. Ook het ijzer en het overige metaal afkomstig van diverse onderzoeken is door Restaura onderhanden genomen. Met name veel van het ijzer dat is aangetroffen verkeert (inmiddels) in zeer slechte staat. Veelal gaat het hier om (restanten van) spijkers die als niet-behoudenswaardig zijn te bestempelen. Al het ijzer wordt geröntgend en de stukken die behoudenswaardig zijn worden ontzout. Overigens zijn een deel van de objecten van non-ferro metalen al in het verleden gereinigd en geconserveerd door Restaura.

Afbeelding 3.8. Vingerhoed uit het onderzoek aan het Ursula-complex (US83 Vndnr. 244)

Aantallen

Het hele vondstcomplex omvat ruim 37.000 objecten, verdeeld over 57 onderzoeken. Alle objecten zijn gedetermineerd. Veruit het grootste deel van het materiaal betreft aardewerk, gevolgd door glas en botmateriaal. In deze laatste categorie bevinden zich ook meerdere crematies, afkomstig van de onderzoeken aan de Maasnielderweg en de Minister Beverstraat, die steeds als een enkel object zijn beschouwd. In deze tabel is het leer dat door Restaura is geconserveerd nog niet meegenomen.

	KER	GLS	MXX	KBM	SXX	BOT	PIJP	DIVERS	TOT
ARS01	133	5	1	8		3	1	1	152
BO92	23		1				1	1	26
BS92	153	12	30	40	9	10	3		257
CH02	14	1		1	1	2			19
GB84			5			1			6
GH91				1					1
GK92	22	1	2				2		27
GL99	2.352	819	24	45	1	1	120	7	3.369
GT83	522	228	1			1	3	1	756
HS03	2	1							3
HS05	3				1	1			5
HV90	20			4	3	1			28
JH89	253	4	4	1	1	2	11	143	420
JK93	1.405	6	116	139	86	155		157	2.064
JK94	899	1	23	29	64	21		1	1.038
JS	145								145
JS02	98	145	18	12	6	63			342

	KER	GLS	MXX	KBM	SXX	BOT	PIJP	DIVERS	TOT
JS91	258	1	4	32	6	66	1		368
JS92	35								35
KT99	294	14	31	37	16	96	4	1	493
LU85	2.853	1.192	35		20	7	138	19	4.264
MA04	195		10	1	6	31			243
MA08	13								13
MAG08	116	12	1	1			1		131
MB90	396	2	23	5	6	28	15		475
MP04						1			1
MPL75	62				1	1	1		65
MPL92	1								1
MS03	2		1	1	2	2	2		10
MU97			191						191
MW88	489	4	1		24		17		535
MW89	503	3	99	3	20	138	32	8	806
MW94	8		1						9
NE0?	47	8		7		1	2	1	66
NS87				2					2
PS87	1.671	477	17	1				1	2.167
PW06	4	8							12
RCG98	1.913	582	41	86	84	198	35	22	2.961
RS00	13		1			1	1		16
RS01	230		15	3	31	89			368
RS03							1		1
RT91	74		2		3			1	80
RT96	7		2				2		11
SB88	1.490		1		3				1.494
SB89	2.941	17	140	116	55	793	5	3	4.070
SK84	155	2	3	31	1	52			244
ST60	822	6	5	22		24		1	880
ST88	113	10							123
ST88-89	974	411	18	23	4	44	4	17	1.495
STJ02	32	3				10	1		46
SW84	29			2					31
TO87	55	7	2						64
UC83	3.279	1.789	168	38	60	269	32	128	5.763
V&D75	145				2		2		149
VM93	32		12	2			6		52
VS90	811	25	173	10	4	27	30	39	1.119
WS03	55	4	24		1	27	2		113
WS04	10			1	1	1	1		14
TOT	26.171	5.800	1246	704	522	2.167	476	553	37.639

Tabel 3.3. Overzicht

Roermond, het plaatje van de ceramiek

Jan R.A.M. Thijssen

De inventarisatie van de RURA-collectie, waaraan de afgelopen drieënhalf jaar gewerkt is heeft het mogelijk gemaakt om een eerste beeld van het in Roermond door de eeuwen heen gebruikte aardewerk en steengoed te schetsen. Voorlopig gaan we er vanuit dat de grote doorlopende stroom van gebruiksaardewerk op gang is gekomen met het verschijnen van een voor ons land en de regio nieuw product, witbakkend geglazuurd aardewerk. Kenners hebben het dan over producten uit de periode Brunssum/Schinveld A, die we globaal rond 1100 kunnen dateren (laat 11de-begin 12de eeuw). Meestal werd dergelijk aardewerk met de term Andenne-aardewerk aangeduid, en had vooral betrekking op een aantal producten van centra in het Midden-Maasgebied (Andenne, Huy, Wierde en Namen). Aardewerk uit deze regio zien we wat later verschijnen bij de burgers van de stad die vlak na 1200 door de graven van Gelre wordt gesticht. Vanaf dat moment kunnen we ook andere veranderingen in het beeld van het gebruiksaardewerk waarnemen. In plaats van de tot dan in aardewerk vervaardigde bekers, (tuit)potten met rode, maar dan toch vooral paarse of paarsbruine beschildering (Pingsdorf- traditie), wordt er in Roermond zelf aardewerk geproduceerd, dat in veel op het voorgaande lijkt, maar door verschillen in baksel daarvan onderscheiden kan worden. Dat geldt blijkbaar ook voor handgevormde kogelpotten uit Brunssum/Schinveld en eveneens voor het voor die tijd meer bekende en karakteristieke blauwgrijze aardewerk, voornamelijk kogelpotten, maar ook kannen, teilen (kommen) en dolia (grote voorraadspotten), dat langs de Roer stroomopwaarts in de omgeving van Elmpt (Brüggen, Overhetfeld, Niederkrüchten) werd vervaardigd. In Roermond werd deze blauwgrijze waar ook nagebootst en eveneens in een afwijkend baksel.

Uit alles blijkt dat bij de opzet van de nieuwe stad een gedifferentieerd aanbod van ambachtelijke activiteiten de randvoorwaarden vormden om de stichting tot een succes te maken. Een belangrijk aspect van de secundaire levensbehoeften vormt de toegankelijkheid tot kook- en drinkgerei. Daar kan een lokale pottenbakkerij prima in voorzien. In de Zuid-Limburgse aardewerkindustrie lijkt in die fase (begin 13de eeuw) nog geen sprake te zijn van een verregaande differentiatie in de productiewijzen van de verschillende gebruiksvormen anders dan tussen het handgevormde en het gedraaide aardewerk. Hetzelfde onderscheid kan in het als misbrand aan te merken aardewerk van de Luifelstraat en andere mogelijke vindplaatsen van afval van vroege pottenbakkers gemaakt worden.

De eerste ontwikkelingsfase (Roerkade en oeverzone, Luifelstraat) leek aan de hand van een eerste analyse van het daar gevonden aardewerk ongeveer een halve eeuw in beslag te hebben genomen. Maar jonger te dateren misbrand op andere vindplaatsen in de stad (Stadhuis, Jezuïetenklooster) lijkt er op te wijzen dat de vroeg stedelijke ontwikkeling zich wel tot in de 14^e eeuw zal hebben voortgezet. De dan in Roermond vervaardigde ceramiek lijkt dan nog steeds sterk op die van de bekende producties in Brunssum/Schinveld en Elmpt en overigens een vrij somber ceramiekbeeld laat zien. Daarin valt dan het ingevoerde laat-Andenne aardewerk, donkergrijs met glazuurvlekken en daarmee afwijkend van de oudere witgele producten, nauwelijks meer op. Vanaf het begin van de 14^e eeuw worden de lokale producten in toenemende mate uit de markt gedrongen door kwalitatief beter steengoed uit Langerwehe en in mindere mate ook door drinkkannen en drinkschaaltjes uit het meer zuidelijk gelegen Siegburg (Brühl). Daarnaast zien we geleidelijk ook producten in rood aardewerk (grape en voorraadpotten) in de huishoudens van Roermond verschijnen. Voor een groot deel gaat het dan om aardewerk van (Zuid-)Limburgse (Brunssum-Schinveld?) herkomst. De eerste twee eeuwen daarna zal het aandeel rood aardewerk verder toenemen ten koste van het blauwgrijze en grijze aardewerk, hoewel er in deze periode ook regionaal en lokaal wit aardewerk werd vervaardigd. In de loop van de 15^e eeuw neemt de diversiteit aan vormen van drink-, kook- en

opslag/transportgerei enigszins toe om daarna in de 16^e eeuw de top aan variatie, een enorme verscheidenheid aan vormen te bereiken. Daarin wedijveren de fraaie, rijkelijk met appliques en gutswerk versierde producten van Raeren, Keulen/Frechen en in mindere mate ook Siegburg om de gunst van de bewoners in stad en platteland. Ook verschijnen er nieuwe producten ten tonele. Het kleurrijke maiolica is daarvan wel het meest opvallende voorbeeld en vooral uit Antwerpen of Bergen op Zoom afkomstig. Minder uitbundig is het gewone gebruiksgoed (vooral kookgerei). Het is vooral deze groep, waarbij de differentiatie naar functiegebonden vormen zich nog verder zal ontwikkelen. Dergelijke ontwikkelingen kunnen we na 1600 in toenemende mate bij alle ceramiëgroepen waarnemen. Specifieke groepen aardewerk als Franse of Italiaanse faïence vinden hun weg naar de inboedels van de gegoede burgerij, waarin we ongeveer tegelijkertijd ook Chinees porselein kunnen aantreffen. Producten uit deze groepen zijn bij deze gegoede burgers dan nog erg gewild en worden vooral ingezet om de status van de eigenaren te illustreren. In de loop van de 17^e eeuw worden de oorspronkelijke producten op grote schaal nagevolgd door tal van bedrijven in de Verenigde Nederlanden. Door dit proces van popularisering ontwikkelde zich uit deze ceramiëgroepen een product, Delfts wit, dat aan de basis zou komen te staan van ons huidige serviesgoed. Ook de jongere industriële ontwikkeling van het servies-, tafel- en theegoed is door de verscheidenheid aan productiecentra in de ons omringende landen boeiend en vooral ook interessant in relatie tot het verspreidingsbeeld van dit aardewerk in andere Nederlandse steden. Uit Engeland, vooral Staffordshire komen cream- en pearlware en ander gebruiksgoed (vooral theegoed). Voor een gedeelte is het Engelse tafelgoed kleurig bedrukt (“transfer-printed”). De productie van industrieel aardewerk wordt in ons land pas in 1836 door het bedrijf van Petrus Regout in Maastricht gestart en verder ontwikkeld. Het zorgt voor een verdere uniforme vormgeving van tafel- en serviesgoed. In België en Luxemburg wordt voor die tijd “faïence fine” (roomkleurig, eventueel handbeschilderd aardewerk in Engelse traditie) vervaardigd. En ook daarvan zijn in Roermond fraaie voorbeelden aangetroffen. Vergelijkbare ontwikkelingen kunnen we ook in de productie van andere ceramiëgroepen waarnemen. Specialisatie van het ambacht in Langerwehe had bijna een monopolie in de productie van grote steengoed voorraadspotten tot gevolg. Vergelijkbaar daarmee is de situatie in Frechen aan het einde van de 19^e eeuw, eveneens met de productie van zogenaamde Keulse potten. Specialisatie in steengoed gebruiksgoed (voorraadpotten, kannen, pispotten en pullen) vond in Westerwald plaats. De producten zijn door het lichtgrijze baksel met kobaltblauwe beschildering ook goed van de andere steengoedproducties te onderscheiden. Daarnaast ontwikkelde zich in samenhang met de mineraalwaterbronnen in Eifel en Rijnland een levendige verpakkingsindustrie van steengoed kruiken. Ook in de producties van rood en wit aardewerk kunnen we verregaande specialisatie waarnemen. Populaire vormen in andere materiaalgroepen worden op grote schaal nagebootst en geïmiteerd. Dat leidt ook hier tot een grootschalige uniformiteit van deze producten. Voorbeelden daarvan zijn Engels “blackware” theegoed en kachelpannen in zogenaamde Frankfurter waar. In een door de eeuwen heen belangrijk productiecentrum als Bergen op Zoom worden die ontwikkelingen op de voet gevolgd. Ook daar zien we in de ontwikkeling van de producten de strijd weerspiegeld die in de 18^e en 19^e eeuw met gietijzeren en geëmailleerde concurrenten in keuken- en gebruiksgoed gevoerd wordt.

En ook daar nemen we op de drempel van de nieuwe tijd het begin waar van de toenemende uniformiteit van huishoudelijk aardewerk, waarbij uiteindelijk in moderne huishoudens eigenlijk alleen nog hoogwaardig serviesgoed en bloempotten de laatste getuigen zijn van een duizendjarige ontwikkeling in gebruiksgoed.

Die ontwikkeling is ook in Roermond goed te volgen aan de hand van een enorme hoeveelheid vondstmateriaal dat in beerputten en afvalcontainers werd aangetroffen. Bovendien hebben deze vondsten het voordeel dat ze een min of meer persoonlijk karakter dragen (toewijsbaar aan een bewoner of eigenaar van een perceel). Dergelijke vondsten zijn dan ook bij uitstek geschikt om verschillen en ontwikkelingen in de sociale status van stadsbewoners aan te tonen en te onderzoeken. Het beste kan dit geschieden in samenhang met historisch onderzoek van de vondstlocaties en archiefbronnen.

Roermond, uitwerking oud onderzoek en vervolg

Jan R.A.M. Thijssen

Eind maart 2013 is de inventarisatie van de RURA-collectie afgerond en de gegevens van een hele reeks onderzoeken in en buiten het stadscentrum van Roermond bijeengebracht. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en de gesprekken die daarbij tussen de onderzoekers hebben plaatsgevonden is na verloop van tijd duidelijk geworden dat vondstmateriaal en documentatie tezamen uitzonderlijke en unieke informatie bevatten ten aanzien van het ontstaan en de ontwikkeling van de stad. Hier ligt nu, vooral dank zij de jarenlange waarnemingen van de RURA-leden bij ingrepen in het bodemarchief, een bijzondere kans om de tot nu verzamelde archeologische informatie te verwerken en in te zetten en te gebruiken als overzicht en als basisinformatie voor toekomstig oudheidkundig onderzoek in Roermond. Gelet op de complexe en vaak onoverzichtelijke situatie van het bodemarchief en de documentatie van oud archeologisch onderzoek in de meeste Nederlandse steden zou een dergelijke basisinformatie een uiterst zinvolle (eigenlijke onmisbare) ondersteuning en leidraad moeten vormen bij de voorbereiding, uitvoering, sturing en uitwerking (rapportage) van toekomstig onderzoek. Bovendien biedt het een unieke en bijzondere gelegenheid om de inwoners van Roermond te informeren over het unieke verleden dat onder hun voeten verborgen ligt en welke waarde daaraan moet worden toegekend voor de stedelijke geschiedschrijving en cultuurhistorisch bezit. Dankzij het Europese Verdrag van Valletta (Malta) ligt er ook een wettelijke verplichting om het lokale bodemarchief naar behoren en verantwoord te beheren. Indien behoud *in situ* (ter plaatse) niet mogelijk is, dient hetgeen dat bij ingrepen in de bodem verloren zal gaan door middel van verantwoord archeologisch onderzoek te worden vastgelegd en gedocumenteerd.

Voor een mogelijke opzet van een overzicht zouden de volgende onderwerpen als uitgangspunt kunnen dienen. De basis zou moeten worden opgebouwd met gegevens die informatie bieden over het ontstaan en de ontwikkeling van de vroege stad. Voor de samenstelling van dat beeld kan worden gebruik gemaakt van het RURA-onderzoek aan de Luifelstraat, aangevuld met gegevens van de vorig jaar door de Grontmij uitgevoerde opgravingen aan de Roerkade. Hierbij zijn onder meer belangrijke aanwijzingen voor vroege ambachtelijke activiteiten in de vorm van leerbewerking en pottenbakkerijen aangetroffen. Dit beeld zou verder kunnen worden aangevuld met vondstgegevens en analyses van enkele andere RURA-waarnemingen elders in de stad. Bovendien zijn de verschillende materiaalgroepen (aardewerk, dierlijk bot, leer en metaal) uit deze waarnemingen en opgravingen bruikbaar en geschikt als referentiekader voor andere vondstcomplexen uit deze periode.

Daarnaast is ook de uitleg en aard van de verdedigingswerken, de ontwikkeling van kerkelijke en civiele vestigingen (kerken en kloosters, stad-, gildehuis en markthallen) en de ontwikkeling van hout- naar steenbouw tot nu toe niet of nauwelijks in beeld gebracht.

Een ander aspect van de basisgegevens zou moeten bestaan uit een overzicht van de materiële cultuur van de Roermondse stadsbewoner. Een dergelijk overzicht en Roermonds referentiekader kan worden opgebouwd aan de hand van een aantal geselecteerde vondstcomplexen (o.a. uit beerputten), waarbij een aantal uit de inventarisatie van het RURA-materiaal, eventueel aangevuld met complexen uit ander oud archeologisch onderzoek dat op diverse plaatsen in het stadscentrum werd uitgevoerd. Dit aspect kan ook tegen een breder, landelijk beeld worden afgezet. Inmiddels wordt in een aantal andere Nederlandse steden gewerkt aan dergelijke vergelijkbare overzichten. Een eerste vergelijking van het beschikbare aardewerk van de RURA-collectie met het beeld van Venlo, geeft aan dat er naast enige overeenkomsten in vorm en baksel van het aardewerk na 1700, ook grote verschillen in het gebruiksaardewerk aanwijsbaar zijn. In elk geval is duidelijk dat het gebruiksaardewerk als onderdeel van de materiële cultuur van het Roermondse huishouden een boeiend en uniek beeld laat zien.

Enkele van de bewerkers van het RURA-vondstmateriaal zijn tot de conclusie gekomen, dat de daarin bijeen gebrachte en nu verzamelde kennis niet onbenut mag blijven en beschikbaar moet zijn voor gebruik bij toekomstige onderzoeken. Daarnaast biedt het een goede gelegenheid om het draagvlak voor het eigen verleden (kennis van de eigen stad) in Roermond te versterken en onderbouwen. Wij spreken hier dan ook de wens uit, dat de afgelopen jaren uitgevoerde inventarisatie van de RURA-collectie een belangrijke basis kan gaan vormen voor en een bijdrage kan gaan leveren aan toekomstig archeologisch en historisch onderzoek. Een archeologische basispublicatie van de resultaten van oud onderzoek en het daarbij opgegraven vondstmateriaal zullen de resultaten van toekomstige opgravingen in Roermond ten goede komen en de kwaliteit daarvan aanzienlijk verbeteren.

Afbeelding 5.1. Bekertje van protosteengoed, Stadhuis. (ST88 vondstnummer 68).

Roermond: een voorstel voor een vervolg

Yvonne de Rue

Inleiding

De WAR-collectie is vooral interessant vanwege de grote omvang. We kunnen er vanuit gaan dat dit materiaal een goede doorsnede vormt van de materiële cultuur van Roermond door de eeuwen heen. Vooral de 12de tot 19ste eeuw zijn goed vertegenwoordigd.

Bovendien is het materiaal afkomstig van vele, verschillende, locaties in het stadscentrum van Roermond. Met zoveel vindplaatsen op een dergelijk klein oppervlak zou een voorzichtige studie van de ruimtelijke spreiding over de middeleeuwse stad mogelijk en interessant zijn. Zo kan mogelijk de oudste bewoningskern gelokaliseerd worden en misschien ook de uitbreiding van deze kern door de eeuwen heen. Misschien zijn er ook mogelijkheden rond het in kaart brengen van de functies (en mogelijk de status) van bepaalde wijken of stukken van de stad.

Gezien de beperkte veldgegevens moet de ruimtelijke interpretatie wel heel voorzichtig gebeuren. Vooral ‘*negative mapping*’ is gevaarlijk, aangezien niet goed kan worden ingeschat welke inzamelwijze waar werd toegepast. Dat iets niet werd ingezameld hoeft niet te betekenen dat het op de site ook niet aanwezig was. Om dezelfde reden is een studie van aantallen, verhoudingen en percentages ook niet betekenisvol. Enkel ‘*positive mapping*’ blijft over: iets dat is teruggevonden was zeker aanwezig.

Naast de ruimtelijke studie is er de studie van het aardewerk zelf. Deze kan worden onderverdeeld in twee luiken die verschillend benaderd moeten worden. In de eerste plaats zijn er de 12de en 13de eeuwse complexen die gelinkt kunnen worden aan de fase van de vroege stadsontwikkeling. Vooral de sites Luifelstraat en Stadhuis zijn hiervoor van groot belang. De aanwezigheid van vermoedelijk lokale productie verdient diepgaande aandacht op verscheidene vlakken:

- Uitzoeken aan de hand van de vondsten of er zeker sprake is van lokale productie: hoeveel misbrand is er nu eigenlijk?
- de karakterisatie van de vroege producten op het vlak van baksel, vorm, randtypologie, decoratie en datering
- het vergelijken van deze producten met andere vergelijkbare producties in de regio
- het linken van de productie aan de betekenis die dit heeft voor de organisatie van de stadsstichting en de ontwikkeling van de vroege stad.

Het tweede luik vormt het aardewerk uit de laat-middeleeuwse en post-middeleeuwse periode. Er moet worden uitgezocht welke gesloten contexten, bijvoorbeeld beerputten, betrouwbaar en volledig genoeg zijn ingezameld om een gedegen, diepgaande analyse mogelijk te maken. Mochten er betrouwbare complexen tussen zitten, dan kunnen die diepgaand worden uitgewerkt: datering, volledigheid, verhoudingen, herkomst, import, status etc. Het glas moet ook betrokken worden bij een dergelijke analyse. Maar waarschijnlijk gaat bijna geen enkele context hiervoor goed genoeg gedocumenteerd zijn.

Daarom is het waarschijnlijker realistischer te streven naar een uitgebreide catalogus van een ruime selectie uit de tekenbare stukken (zowel aardewerk als glas), die toelaat de materiële cultuur van Roermond door de eeuwen heen te tonen. Hierbij kan gedacht worden aan een catalogus zoals in ‘*Steden in scherven*’ of ‘*Amsterdam ceramics*’. Dit zou een belangrijk referentiewerk kunnen worden voor andere onderzoekers die werken met materiaal in of uit de regio. Bovendien laat het toe de nieuwe types van Roermond te laten toevoegen aan het Deventer-systeem. En een dergelijk rijkelijk geïllustreerd werk zou ook goed kunnen aanslaan bij het lokale publiek. Eventueel kan een dergelijke catalogus bij publicatie vergezeld worden van een tentoonstelling.

De determinatie voor een dergelijke catalogus is reeds gebeurd tijdens de inventarisatie en kan derhalve met relatief weinig inspanning en aanvulling worden gebruikt. De benodigde hoeveelheid tekenwerk en fotografeerwerk (vooral voor decoraties) zal echter zeer omvangrijk zijn. Het is belangrijk dit uit te besteden aan een archeologisch geschoolde tekenaar met ruime ervaring. Ook verdient het aanbeveling de aanzienlijke hoeveelheid layout-werk die nodig is voor een goede opmaak van de catalogus uit te besteden. Hier zou dan wel financiering voor moeten worden gezocht.

Projectplan aardewerk Luifelstraat Roermond

Staat van het onderzoek

Het aardewerk uit de 12de tot 14de eeuw uit Midden- en Zuid-Limburg en de aangrenzende gebieden in Duitsland (Vorgebirge) en België (Maasvallei) wordt traditioneel in enkele grote groepen onderverdeeld: Elmpt-type aardewerk, grijs aardewerk (zowel handgevormd als gedraaid), witbakkend aardewerk, Andenne-type aardewerk (Maaslands aardewerk), Brunssum-Schinveld-type aardewerk (Zuid-Limburgs Pingsdorrf-type aardewerk / Roodbeschilderd aardewerk), roodbakkend aardewerk, proto-steengoed, bijna-steengoed en steengoed. Bij deze onderverdeling wordt er vanuit gegaan dat deze groepen duidelijk afgebakend zijn en eenvoudig van elkaar te onderscheiden. Bovendien worden deze groepen bijna als vanzelfsprekend gekoppeld aan enkele gekende productiecentra in deze regio, zoals Elmpt en Brunssum-Schinveld.

De meeste aardewerkspecialisten zijn zich ervan bewust dat de situatie in realiteit complexer moet zijn geweest, maar het is moeilijk hier een vinger achter te krijgen. Enerzijds zijn er slechts heel weinig sites (zowel productie- als consumptiesites) uitgewerkt en gepubliceerd. Anderzijds zijn de schaarse publicaties van productiecentra (zoals Borremans en Warginaire 1965 over de productie in Andenne en Bruyn over de productie in Brunssum-Schinveld) veelal oud, verouderd, onvolledig of zelfs niet correct. Gesloten contexten en gedegen bakselonderzoek ontbreken veelal. Bovendien is ook de typochronologie vaak niet duidelijk. Het aardewerk dat werd aangetroffen op de opgraving aan de Luifelstraat (1985) te Roermond biedt mogelijkheden om deze problematiek in kaart te krijgen. Hier werd een grote hoeveelheid aardewerk uit de 12de t/m 14de eeuw aangetroffen. Tijdens de inventarisatie van dit materiaal in het kader van de deponering in het Provinciaal Depot van de WAR-collectie (2009-2013) sprongen een aantal zaken in het oog. Het aardewerk uit Roermond past qua karakter goed in de Limburgse traditie van die periode. Maar de baksels, decoraties, randtypes en vormen van het vaatwerk passen vaak niet in het keurslijf van de gekende producties, maar wijken af. Bovendien blijken de verschillende aardewerkgroepen glijdend in elkaar over te lopen. Het lijkt er dus op het gaat om producten uit een tot nu toe onbekend productiecentrum.

Bovendien lijken bepaalde aardewerkgroepen die normaliter worden geïnterpreteerd als afkomstig van verschillende productiecentra (bijvoorbeeld Elmpt-type aardewerk, grijs aardewerk en Brunssum-Schinveld-type aardewerk) hier voor te komen in macroscopisch niet van elkaar te onderscheiden baksels. Mogelijk werden deze verschillende producten dus toch in hetzelfde productiecentrum /-centra naast elkaar geproduceerd. Verder lijkt een gedeelte van het materiaal misbrand te betreffen. Dit wijst in de richting van een productie in, of vlak bij, Roermond. De chronologie van het materiaal lijkt parallel te lopen met de stadstichting van Roermond.

Een karakterisatie van dit Roermondse materiaal en een vergelijking met materiaal van andere producties in de regio zou het beeld van enkele grote productiecentra met hun eigen, duidelijk afgebakende en herkenbare producten , grondig kunnen hertekenen en nuanceren. Waarschijnlijk ontstaat er dan een situatie met vele kleine tot middelgrote productiecentra, die deel uitmaken van een regionale pottenbakkerstraditie. Misschien blijkt het mogelijk een aantal van deze centra van elkaar te kunnen onderscheiden.

Een dergelijke situatie roept vragen op over productieorganisatie en contacten tussen pottenbakkers. Indien het materiaal van de Luifelstraat gekoppeld kan worden aan een Roermondse productie die start tijdens de stadstichting, kan men zich afvragen welke rol de plaatselijke machthebber speelde in de productieorganisatie en in het aantrekken van pottenbakkers.

Onderzoekdoelen

- Karakterisatie van het 12^e-14de-eeuwse Roermondse aardewerk: inventarisatie van de decoraties, vormen, randen, baksels en bodemtypes.
- Deze karakterisatie visualiseren aan de hand van detailfoto's (baksels, decoraties, bodems) en keramiektekeningen (vormen, randen en bodems).
- Bepalen de verschillende bakselgroepen afkomstig zouden kunnen zijn van dezelfde productiecentra op basis van een detailstudie van de baksels.
- Vergelijking van de kenmerken (decoraties, vormen, randen, baksels) met die van gekende productiecentra uit de regio (o.a. Brunssum –Schinveld en Elmpt) om vast te stellen of het hier inderdaad een nieuwe productie betreft en of en hoe die te onderscheiden is van de reeds gekende producties
- Eventueel het vergelijken van het Roermondse materiaal met het aardewerk uit dezelfde periode dat werd aangetroffen op de consumptiesite Echt (archeologisch onderzoek uitgevoerd door Grontmij in de binnenstad van Echt, 2011-12).
- Het proberen te plaatsen van het materiaal van de Luifelstraat binnen de context van de Limburgse pottenbakkerstraditie. Betreft het hier een Roermondse productie? Hoe verhoudt die zich tot de stichting van Roermond? Welke rol heeft de plaatselijke machthebber in de productieorganisatie? Wat is de productiestructuur van de regio? Hoeveel contacten.
- Publiceren van de resultaten

Methodologie

Voor dit onderzoek wordt uitgegaan van de aardewerkvondsten die werden aangetroffen bij de opgraving van de Luifelstraat te Roermond in 1985. Het was in veel gevallen helaas niet meer mogelijk om na te gaan uit welke laag of welk spoor het aardewerk afkomstig was. Een op basis van contexten gestructureerd onderzoek is daarom uitgesloten. Daardoor behoort een typo-chronologische studie niet tot de mogelijkheden. Ook kan er geen analyse worden gemaakt van aan- en afwezigheid of percentages van aangetroffen elementen.

Er wordt daarom geopteerd enkel een selectie van het materiaal in deze studie op te nemen. Enkel het materiaal dat naar alle waarschijnlijkheid uit de 12de tot 14de eeuw stamt wordt gebruikt. Verder wordt enkel diagnostisch materiaal geselecteerd. Dit zijn individuen waarvan tenminste de rand of de bodem van de vorm bewaard is, alle completere potten en alle fragmenten (ook losse wandscherven) met decoratie. Dit laat toe de baksels te koppelen aan rand-, bodem-, vorm- en decoratietypes. In totaal worden waarschijnlijk circa 900 individuen geselecteerd.

Van alle randen, bodems en completere potten worden keramiektekeningen gemaakt. In totaal komt dit waarschijnlijk neer op circa 750 tekeningen. Indien er veel zeer gelijkaardige types voorkomen, is dit aantal mogelijk terug te dringen tot circa 400 tekeningen. Ook van alle decoraties, bodems (onder- en binnenzijde) en opmerkelijke stukken worden tekeningen

gemaakt. Op basis van de tekeningen en foto's wordt de variatie van de randen, bodems, vormen en decoraties in een lopende tekst uiteengezet. De foto's en tekeningen worden opgenomen in de vorm van een catalogus.

Alle stukken worden onderworpen aan een gedetailleerde macroscopische bakselanalyse. Van alle resulterende bakselgroepen, waarschijnlijk tussen de 20 en 25, worden van 5 tot 7 scherven slijpplaatjes gemaakt die onderworpen worden aan een petrologisch microscooponderzoek. Dergelijk onderzoek laat meer gedetailleerde bakselstudie toe. Dit dient niet alleen voor nauwkeurigere bakselkarakterisatie, maar ook als controlemiddel voor de op macroscopisch onderzoek gebaseerde bakselgroepen. Het is waarschijnlijk dat bepaalde groepen op basis van de petrologische resultaten bij elkaar moeten worden gevoegd of juist verder moeten worden opgesplitst. Aan de hand van zowel macroscopische foto's als microscopische foto's van de slijpplaatjes worden de resulterende bakselgroepen beschreven met oog voor de matrix- en inclusiekenmerken en de variatiebreedte binnen de bakselgroep.

Interpretatie

Na de karakterisatie en visualisatie wordt een poging gedaan verbanden te vinden tussen de bakselgroepen en het voorkomen van rand-, bodem-, vorm- en decoratietypes. Er wordt bekeken in hoeverre de verschillende aardewerkcategorieën echte, gescheiden groepen zijn. Ook wordt nagegaan of er bakfels zijn van verschillende grote aardewerkcategorieën die van hetzelfde productiecentrum afkomstig kunnen zijn.

Vergelijking met andere productie- en consumptiesites

Na de bovenstaande karakterisatie wordt het Roermondse materiaal vergeleken met vondsten van andere sites. Hierbij wordt het vergeleken met productieafval van gekende productiesites, maar ook met aardewerk van consumptiesites in de regio. Er moet nog worden nagegaan welke materiaalcomplexen voor een degelijke studie toegankelijk zijn. Maar op dit moment wordt gedacht aan de productiesites van Brunssum-Schinveld, Elmpt, Siegburg en Breitscheit en aan een consumptiesite uit Echt. Het materiaal van die sites wordt op dezelfde manier geïventariseerd als het materiaal van de Luifelstraat, dus op het vlak van bodems, randen, vormen, decoraties en bakfels. Maar het zal hierbij gaan om een beperktere dataset. Ook van dit materiaal moeten dus een aantal slijpplaatjes worden geanalyseerd.

Vervolgens kunnen de kenmerken van het Roermondse materiaal worden vergeleken met die van de andere sites, om na te gaan om of het Roermondse materiaal met zekerheid kan worden geïdentificeerd als afkomstig van een, of meerdere, nieuwe productiesite(s). Door de site van Echt hierbij te betrekken, kan worden nagegaan in hoeverre Roermond een uitzonderlijk geval is van afwijkende aardewerkkenmerken, of dat er meerdere van dergelijke gevallen zijn in Midden- en Zuid-Limburg.

De overeenkomsten en verschillen tussen de bakfels, vormen, randen, bodems en decoraties van verschillende sites kan vervolgens gebruikt worden voor een interpretatie van de productieorganisatie in de Limburgse pottenbakkerstraditie en de contacten tussen pottenbakkers. Zo wordt er een inschatting gemaakt van het aantal productiecentra. De mate waarin de producties van elkaar verschillen kunnen een indicatie zijn van de intensiviteit van het contact tussen verschillende centra. Er wordt gebruik gemaakt van de concepten *motor habits* (techniek van de bodem, vorm en rand), *non-motor habits* (bakfelsamenstelling en decoratiepatronen), *communities of practice*, *embodiment*, en leerprocessen en opleidingstechnieken. Deze concepten kunnen niet alleen een licht werpen op de manier van opleiden van pottenbakkersleerlingen, maar maken het ook mogelijk een verschil te maken tussen de gemeenschap waarin de pottenbakker zijn vak oorspronkelijk heeft geleerd en de gemeenschap waarin hij uiteindelijk de pot heeft gemaakt. Dit kan informatie opleveren over de mobiliteit van pottenbakkers. Dit is dan vervolgens weer interessant voor de connectie tussen de stadstichting van Roermond door de graaf van Gelre, het oprichten van een pottenbakkersproductie aldaar en het aantrekken van de daarvoor benodigde pottenbakkers.

Na de afronding zou dit onderzoek gepubliceerd moeten worden, als afzonderlijke publicatie, dan wel geïntegreerd in een algemene publicatie over het aardewerk van Roermond.

Afbeelding 6.1. Drinkbekertje, Ursula complex. (UC83 vondstnummer 340).

Afbeelding 6.2. Steengoed kan, Ursula complex. (UC83 vondstnummer 5

De activiteiten van de WAR

Huub Ewalds

De Werkgroep Archeologie Roermond (WAR) is in 1983 ontstaan vanuit de bezorgdheid van een aantal mensen over hoe er werd omgegaan met het cultureel erfgoed in de bodem van Roermond. Het afgraven van het Ursula terrein in dat jaar liet op dramatische wijze zien dat er veel nog verborgen zat onder de grond, maar door het ongecontroleerd afgraven grotendeels vernietigd werd zonder dat het gedocumenteerd kon worden. Door het ontbreken van archeologisch onderzoek verdwenen grote delen van de geschiedenis van de stad daardoor voorgoed. Op 21 december 1983 wordt een gemeentelijk werkgroep opgericht met als partners de gemeente Roermond en de WAR. Archeologie werd daardoor deel van het cultuurhistorisch erfgoed en waardoor het ook binnen gemeentelijk apparaat een positie verkreeg in het kader van het voorbereiden en uitvoeren van beleid.

De WAR mocht archeologisch onderzoek gaan uitvoeren onder het formele toezicht van de ROB, die als enige naast de universiteiten een opgravingsbevoegdheid bezat. In de praktijk was het de provinciaal archeoloog Henk Stoepker die toezicht hield vanuit de Rijksdienst. Bij de eerste onderzoeken wordt samengewerkt met de Heemkundevereniging Roerstreek (HVR), maar allengs ging men zelfstandiger te werk. Bij een aantal projecten kreeg men hulp van beroepsarcheologen zoals Andre Viersen, Jacob Schotten en Jack Geraeds.

De ondertekening van het verdrag van Malta betekende dat de amateurarcheologie voortaan nog maar een beperkte rol zou spelen in het archeologisch bestel. Dit Europees verdrag verplicht de lidstaten tot het beschermen van het cultureel erfgoed dat opgesloten is in het bodemarchief. Het uitgangspunt is behoud in situ tenzij zwaarwegende argumenten dit niet mogelijk maken. Dan moet het bedreigde erfgoed echter ex situ behouden worden. In de praktijk betekent dit dus zodanig opgraven en documenteren dat zoveel mogelijk informatie behouden blijft. Het object is dus niet meer het belangrijkste, maar de context waarin het is aangetroffen. Om deze context goed te kunnen documenteren, dient archeologisch onderzoek op een wetenschappelijk verantwoorde wijze te worden uitgevoerd. Welhaast per definitie is dit niet mogelijk wanneer het uitgevoerd wordt door amateur archeologen, hoe goed deze ook zijn. In het nieuwe Nederlandse bestel, dat vanaf 2004 ook wettelijk is vastgelegd in de Wamz, wordt het beleid bepaald door de overheid terwijl de uitvoering wordt voorbehouden aan universiteiten en commerciële partijen, die door de Rijksdienst worden getoetst op hun geschiktheid tot het doen van verantwoord onderzoek. Amateur archeologen worden uitdrukkelijk uitgesloten van het doen van zelfstandig archeologisch onderzoek. Ze mogen nog wel assisteren, maar zijn daarvoor afhankelijk van de medewerking van de bedrijven geworden. Wel kunnen zij nog een actieve rol spelen als waarnemers bij projecten waarbij het bevoegd gezag (i.e. de gemeentes) archeologisch onderzoek niet noodzakelijk achten en als belanghebbende bij het toetsen van beleid of bij de planvorming, waarbij zij met name een kritische rol kunnen vervullen wat betreft een goede borging van archeologische waarden in die planvorming.

1983

Ursula-complex (UC83): Tijdens het afgraven van het bouwterrein rondom de Ursulakapel tussen mei en juni 1983 is een noodonderzoek uitgevoerd op verschillende zaterdagen. Dit is gedaan in samenwerking met de Heemkundevereniging Roerstreek(HVR) en twee omwonenden. Er is een veldtekening gemaakt en een verslag door Ton Lupak gepubliceerd in *Roermond Stad Met Verleden* (p. 7 t/m 14).

Grauwe Toren (GT83): Onderzoek uitgevoerd op enkele zaterdagen in december van een put waaruit onder andere scherven van apothekerspotten en afval uit de 18^e-19^e eeuw tevoorschijn is gekomen. Onderzoek uitgevoerd samen met de Heemkundevereniging Roerstreek. Verslag van Ton Lupak in *Roermond Stad Met Verleden* (p. 14 t/m 20).

1984

Stadspark Karthuis (SK84): Reguliere opgraving van een cel van een monnik en een stukje van de Kruisgang. Onderzoek stond onder leiding van Ton Lupak en John Lemmens (HVR) en werd uitgevoerd op 12 zaterdagen tussen mei en augustus. Er zijn veldtekeningen gemaakt. Over deze opgraving is een kleine publicatie van RURA verschenen: "Sporen van Roermondse Kartuizers".

Klooster Godsbongerd (GB84): noodonderzoek in november van een graf van een non van het klooster Godsbongerd. Er is een veldtekening en een verslag gemaakt ("Roermond Stad Met Verleden", pagina 21 - 22)

Swalmerstraat 34-36 (SW84): Klein onderzoek in november van een put waarin onder andere flessen en apothekerspotten uit de 18^e en 19^e eeuw werden aangetroffen. Geen verslag, wel een veldtekening gemaakt.

1985

Luifelstraat (LU85): noodonderzoek uitgevoerd tussen 20 juli en 10 augustus op een terrein aan de Luifelstraat. Het onderzoek is samen met de HVR uitgevoerd. Aangetroffen zijn vooral funderingen, kelders en putten. Er is een profiel gedocumenteerd dat haaks op de Roer staat. Er is geen verslag van dit onderzoek gemaakt, maar wel uitgebreide veldtekeningen. In 2008 heeft Yvonne de Rue in haar masterscriptie archeologie aan de K.U. Leuven het aardewerk van de Luifelstraat als uitgangspunt genomen. Kort verslag door Jacob Schotten in de Spiegel 1994, pagina 146 – 147.

Wilhelminaplein (WP85): waarneming bij werkzaamheden aan de bestrating van het Wilhelminaplein, hoek Steegstraat. Waargenomen is een oudere keienbestrating.

In de Grauwe Toren wordt een kleine tentoonstelling ingericht van vondsten gedaan in de beerput die in 1983 onderzocht is.

1986

Schoolstraat (SC86): waarneming bij de sloop van een aantal panden aan de Schoolstraat. Geen bijzonderheden.

Wilhelminaplein (WP86): waarnemingen bij herstelwerkzaamheden aan de riolering op de hoek Wilhelminaplein, Venloseweg en Godswedersingel. Waargenomen is een fundering, mogelijk die van de stadsmuur.

1987

Pelserstraat (PE87): onderzoek uitgevoerd tussen mei en september, hoofdzakelijk op de zaterdagen. Het betreft een keldertje op het achtererf van het pand Neerstraat 67, in het pand een alkoof, een houten trap en een paardenkelder met opgang naar buiten. Aan de achterzijde heeft dit pand zeer mooi afgewerkte, symmetrische dakspanten van kromhout. Er is wel een veldtekening, maar geen verslag gemaakt.

De Thooren Maasniel (TO87): In juli is onder leiding van Andre Viersen een proefsleuf over de gracht van de Thooren gemaakt. Er is een veldtekening gemaakt. In 1995 heeft Andre Viersen samen met M. Tillema een artikel over de bouwgeschiedenis van het pand gepubliceerd in het Bulletin van de Koninklijke Oudheidkundige Bond (KNOB; jaargang 94, 1995, nummer 1).

Café Astoria (CA87): Waarneming van een bijna volledige intacte waterput onder de bestrating van de Markt ter hoogte van Café Astoria. Alleen een veld schets en enkele foto's gemaakt.

Neerstraat (NE87): waarneming tijdens grondwerk in de Neerstraat ter hoogte van het pand Neerstraat 39. Waargenomen is vermoedelijk alleen het gemetselde riool uit het begin van de 19de eeuw.

1988

Pastoorswal (PW88): Een in oktober uitgevoerd onderzoek naar aanleiding van het aantreffen van resten van de stadsmuur tijdens graafwerkzaamheden aan de Pastoorswal. Gedocumenteerd zijn twee stadstorens en de mergelfundering van de stadsmuur op de Pastoorswal en de funderingen van 2 muren tegen de Wernertoren. Er is alleen een veldtekening gemaakt.

Stadhuis (ST88): waarnemingen en noodonderzoeken tijdens de vernieuwbouw van het stadhuis in de periode december 1988 tot circa april 1989. De werkzaamheden zijn op de zaterdagen uitgevoerd. Aangetroffen zijn funderingen, kelders en putten, die alleen door veldtekeningen zijn gedocumenteerd.

Schuitenbergh (SB88): in december 1988 en januari 1989 is een proefonderzoek onder leiding van Jacob Schotten uitgevoerd op het perceel dat destijds genummerd was Schuitenbergh 9. De resultaten van dit onderzoek vormden de aanleiding tot het vervolgonderzoek in juli 1989

In de Tuinzaal van het Gemeente Museum wordt door leden van de WAR een grote overzichtstentoonstelling ingericht naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de stichting Rura. De tentoonstelling *Roermond onder de Grond* loopt van 16 september tot en met 27 oktober 1988 en wordt gesponsord door de Dijkergroep en enkele andere relaties. Hierdoor kan de werkgroep een waterpatoestel aanschaffen.

1989

Stadhuis (ST88 en ST89): Van januari tot ongeveer april zijn de waarnemingen tijdens de werkzaamheden aan het stadhuis voortgezet. In mei en juni is op een aantal zaterdagen onder leiding van Jacob Schotten en Roy Machilesen een wat uitbereider onderzoek uitgevoerd. Aangetroffen zijn toen een gracht en bassins. Er is geen verslag gemaakt.

Maasnielderweg (MW89): Op enkele zaterdagen in maart en van september tot november is in samenwerking met de HVR een onderzoek uitgevoerd op enkele percelen aan de Maasnielderweg. Aangetroffen is een Romeins grafveld. In maart 1989 is op een zaterdag een graf blootgelegd in de tuin achter het pand Maasnielderweg 11. Dit graf is verder alleen

gedocumenteerd op de veldtekening van het vervolgonderzoek uitgevoerd in de maanden september tot en met november 1989. Er is een veldtekening gemaakt. Ton Lupak heeft een verslag geschreven in het Jaarverslag van de GWA over 1989 (p. 10-11). In 2003 heeft Jo Smeets heeft een verslag in de Spiegel van Roermond gepubliceerd (Spiegel 2003 p. 83-104).

Jo Hansenstraat (JH89): in april is op enkele zaterdagen een opgraving uitgevoerd aan de Jo Hansenstraat. Aangetroffen is een bassin waarin onder andere veel leerresten werden aangetroffen. Veldtekening en verslag in Jaarverslag GWA 1989, p 8-9.

Bestuursacademie (Jesuitenklooster, BA89): Op enkele zaterdagen in april is een klein onderzoek uitgevoerd langs de zuidgevel van het klooster. Aangetroffen zijn funderingen van onder andere een kleine waterbekken. Er is een veldtekening gemaakt maar vermoedelijk niet een verslag. Wel zijn de resultaten globaal opgenomen in het rapport van het onderzoek van het ADC aan de Lindanusstraat (2011).

Schuitenberg (SB89): Naar aanleiding van het proefonderzoek in december 1988, is in juli een opgraving uitgevoerd op een terrein aan de Schuitenberg. Aangetroffen zijn funderingen, muurresten en kelders. Een opvallende vondst vormden de negen grote Elmpeter dolia die nog in situ behouden waren. De bewoning lijkt hier te hebben plaatsgevonden tussen de 12de en 16de tot 18de eeuw. Daarnaast zijn er resten uit de Romeinse tijd aangetroffen. Er zijn veldtekeningen gemaakt. Het onderzoek is uitgevoerd onder leiding van Jacob Schotten, die ook een korte rapportage heeft gepubliceerd in het Jaarverslag over 1989 van de Gemeentelijke Werkgroep Archeologie (GWA; pagina 12-19). Ton Lupak heeft voor het Jaarverslag WAR over 1989 een verslag geschreven (p. 8-12, ook onderdeel van het verslag van Jacob Schotten)

Godsweerderstraat (GO89): waarneming op de parkeerplaats grenzend aan de Teekenschool waar muurresten zijn aangetroffen. Deze worden aanvankelijk als deel van de Voordij geïnterpreteerd, maar later als deel van de Middeleeuwse stadsmuur.

Schoolstraat (SC89): waarneming in december in een sleuf. Het hele profiel is verstoord.

In 1989 verzorgt de WAR twee exposities: een kleine tijdens de Archeologendag op 22 april 1989 in de Oranjerie en in oktober een grotere in het Gemeente Museum waar zowel recente archeologische vondsten uit Roermond als oude Rura bezittingen worden tentoongesteld.

1990

Hammerveld (HV90): noodonderzoek naar aanleiding van muurrestanten aangetroffen tijdens graafwerkzaamheden op het Hammerveld. Er is in december 1989 en februari 1990 op enkele zaterdagen gewerkt. Er is een veldtekening gemaakt en een verslag (opgenomen in het Jaarverslag GWA, 1990, p 6-7).

Minister Beverstraat (MB90): proefsleuvenonderzoek in mei 1990. Aangetroffen zijn enkele concentraties van scherven van urnen alsmede een halve urn met crematieresten uit de vroege- of midden-ijertijd. Het terrein is als gevolg van middeleeuwse landbouw verstoord. Verslag van Jacob Schotten in het Jaarverslag over 1990 van de GWA.

Voorstad St Jacob (“Klompfabriek”, VS90): opgraving in juli en augustus 1990 tijdens de vakantie op het terrein van de voormalige klompfabriek. Veel, en complexe, funderingen van gebouwen, twee mergelputten, twee haardplaatsen. Gelet op de lichte funderingen gaat het hier wellicht om houten huizen uit 14de en 15de eeuw. Verder een put in een gebouw uit de 16de-17de eeuw. Verslag van Ton Lupak in het Jaarverslag van de GWA over 1990. In zijn bachelor scriptie uit 2010 (studie archeologie RU Leiden) heeft Guus Boots dit onderzoek nader uitgewerkt.

Hatenboer (HAT90): In juni is een booronderzoek uitgevoerd op het terrein van de camping.

Markt (MA90): booronderzoek onder leiding van Jacob Schotten. Er zijn 20 boringen gezet op de markt tot op een diepte van maximaal 3 m. onder het maaiveld. Archeologisch relevante lagen zijn tot 2 m onder het maaiveld aangetroffen.

In 1990 is een expositie ingericht in het pand van Meubelhandel Erwil met vondsten afkomstig van het Romeinse grafveld aan de Maasnielderweg, dat zich ook uitstrekt onder het pand van Erwil.

Tussen 28 april tot 30 september 1990 wordt in het Gemeente Museum een expositie ingericht rond het thema *Romeinen rond Roermond*. Centraal in de expositie staan de onderwerpen grafcultuur en goden, de Romeinse keuken en kleding en verzorging. De catalogus bij de tentoonstelling, die 5.496 bezoekers trekt, is samengesteld door W. Hupperetz. Zie ook het Jaarverslag van de GWR over 1990.

1991

RC Godshuis (GH91): klein onderzoek aan de noordzijde van de Munsterstraat waar voorheen het klooster van de Penitenten heeft gestaan. Aangetroffen zijn eeststegels van de brouwerij. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 1993, pagina 74.

Hambeek (HB91): waarneming tijdens werkzaamheden aan de oevers van de Hambeek. Aangetroffen zijn hardstenen ornamenten uit de 18de eeuw in de vorm van omlijstingen van ramen en deuren van het Huis Loven, genaamd "*Au cheval blanc*" (Marktstraat 18), gebouwd in 1767. Verslag van Jacob Schotten in de Spiegel 1993, pagina 75.

Jesuitenstraat (JS91): onderzoek in de herfst van 1991, uitgevoerd op enkele zaterdagen. Ten zuiden van de westgevel zijn twee graven aangetroffen, alsmede een zware muur die parallel aan de westgevel en 3.50 m beneden het maaiveld ligt. Deze muur werd gedateerd in de 17de - 18^e eeuw. Aangetroffen werden verder fragmenten beschilderd pleisterwerk en vloertegels (sloop kerk 1777 ?). Deze sporen doorsnijden een mergelmuur van een kelder uit de 16de - 17de eeuw. Op 2,5 meter diepte is aardewerk uit de 13de eeuw gevonden.

Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 1993, pagina 76-77.

Rattentoren (RT91): twee sleuven in het opgehoogd terrein tussen de Kathedraal en de Rattentoren. Aangetroffen zijn graven uit de 15de eeuw en scherven uit de 12de - 13de eeuw (uit geroerde grond). Verslag van Ton Lupak in Spiegel 1993, pagina 77.

1992

Kleine Bergstraat (BS92): kleine opgraving waarin sporen uit de 13de tot 16de eeuw zijn aangetroffen. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1994, 139.

Brugstraat. Bergstraat en Schoenmakerstraat (BBS92): waarneming tijdens de aanleg van een riool. Er is alleen een profiel gedocumenteerd.

Buitenop (BO92): waarneming tijdens de sloop van enkele panden en de daarop volgende afgraving van een deel van een terrein aan het Buitenop. Kelders uit de 17de - 18de eeuw. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1994, 139.

Roerkade (RK92): Waarnemingen in de kelder van het pand Goller aan de Roerkade. Alleen foto's. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1994, 139.

Voorstad (VS92): waarneming in maart in een bouwput in de Voorstad. Waargenomen zijn vooral de sporen van een oude rivierarm (Roer?). Alleen foto's. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1994, 139.

Zwartbroekplein-Willem II Singel (ZW92): Een proefsleuf op de plek waar voorheen de voormalige Kweekschool had gestaan. Gebied bleek volledig verstoord te zijn. Verslag in Spiegel van 1994, pagina 139.

Minderbroederstraat (de Zeester, MI92): waarneming op 25 januari tijdens renovatiewerkzaamheden van een middeleeuwse funderingen nabij de achtergevel van het pand. Geen verslag

Grote Kerkstraat 27 (GK92): kleine opgraving op de binnenplaats van het pand Grote Kerkstraat 27. Aangetroffen is een cisterne uit de 18de eeuw. Er is een veldtekening gemaakt. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1994, 139.

Jesüitenstraat (JS92): waarneming in december 1992 op het terrein van het Jesüitenklooster van een mergelstenen muur met daarnaast een aanzet van een boog uitgevoerd in baksteen.

Godsweerderstraat 24 (GS92): Bij het verdiepen van een kelder is door de eigenaar, de heer Penris, een pottenbakkersoven aangetroffen. Enkele leden van de WAR kunnen waarnemingen verrichten in de kelder. Een klein deel van het materiaal wordt door hem afgestaan aan de WAR. In 2004 wordt nog meer materiaal afgestaan. Verslag in de Spiegel 2006 pagina 171 – 172.

Publicatie van een artikel van Jacob Schotten: “ *Het ontstaan van Roermond in archeologisch perspectief*”. Spiegel 1994, pagina 139-148.

1993

Voogdij (WP93-2): Waarneming bij graafwerkzaamheden op de locatie van het voormalige politiebureau aan het Wilhelminaplein. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125.

Voogdijstraat 36 (VDS93): Waarneming in februari in de kelder onder de achterzijde van het pand Voogdijstraat 36. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125

Vismarkt 14 (VM93): klein onderzoek, fundering van een huis uit de 15de eeuw. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125.

Klein College (Munsterstraat, KC93): waarneming, put uit de 18de eeuw. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125.

Jesüitenkerk (JK93): opgraving onder leiding van André Viersen. Verslag van de opgraving in de Spiegel 1995, pagina 124 en 126-136 en tevens een verslag Kirsti Hänninen betreffende het onderzoek van de zaden aangetroffen in een voorraadkuil onder het niveau van de kerk (Spiegel 1995, pagina 137-138)

Brikkenoven Maasniel (BRM93): waarneming in het plangebied Brikkenoven in Maasniel. Geen bijzonderheden waargenomen. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125.

Maasnielderbeek (MB93): waarnemingen in juni tijdens de reconstructie van de Maasnielderbeek. Aangetroffen zijn enkele stukken vuursteen en scherven van Romeins aardewerk. Verslag in de Spiegel 1993, pagina 126.

Minderbroedersingel 43 (MIS93): waarnemingen tijdens grondverzet ter hoogte van de ingang van de Salvatorflat. Waargenomen is een fundament van een muur, mogelijk van het verdwenen Salvatorklooster. Buiten deze muur, dat wil zeggen aan de zijde van de singel, zijn enkele menselijke botten aangetroffen. Geen verslag.

Munsterplein (MP93): waarneming bij werkzaamheden aan de muziekkiosk. Geen bijzonderheden.

1994

Molenveld Herten (MV94): oppervlakte kartering. Aangetroffen zijn onder andere romeinse munten uit de 4de eeuw. Verslag Cor Houben in de Spiegel 1995, pagina 125

Jezuïetenklooster (JK94): klein onderzoek naar een put op de binnenplaats van het klooster, met aansluitende onderaardse gang. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1996, p. 153.

Maasnielderweg (MW94): proefsleuf op het terrein van Sijben en Erwil. Proefopgraving, waarbij de grens van het Romeinse grafveld lijkt te zijn vastgesteld. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1996, pagina 153.

Munsterplein (MP94): In het kader van werkzaamheden aan het Munsterplein is door middel van een klein onderzoek de plaats van de muur tussen de ingang aan de noordzijde van de kerk en de Munsterstraat vastgesteld. Onderzoek stond leiding van Fons Horbach (Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek) Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1996, pagina 153.

Keulsebaan Zuid (KB94): waarneming op het toekomstige Industrierrein Heide. Gezocht is naar sporen van de Romeinse weg die vermoedelijk ten oosten van de Kitskensberg heeft gelopen. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1996, pagina 153.

Artikel van Ton Lupak in de Spiegel van 1996 (pagina 155 – 159) over voorwerpen van been gevonden tijdens de onderzoeken van het Romeinse grafveld aan de Maasnielderweg, het Jezuïetenklooster, het Stadhuis, de Kartuis, de Schuitenberg en de Jo Hansenstraat: “*Van crematie tot tandenborstel*”.

1995

Diverse kleine waarnemingen gedurende het jaar, waarvan geen verslag in de Spiegel is gedaan :

- bij de afbraak van het klooster van de Zusters van Liefde aan de Bredeweg; zonder resultaat
- bij de afbraak van het voormalige girokantoor op de hoek van de Spoorlaan Zuid met de Dominee Hogendijkstraat; geen bijzonderheden.
- bij de bouw van een paviljoen in Park Hattem; geen bijzonderheden
- onderzoek van kelders onder de panden Willem II Singel 46 en 48; deze bleken niet erg oud te zijn: 19de eeuw.

Veeladingstraat 12 (VEE95): onderzoek van de kelder en van het gewelf in de tuin van dit pand. Vermoedelijk maakten deze ooit deel uit van de vestingwerken uit de nieuwe tijd. Verslag in de Spiegel 1995, pagina 121-122.

Beekweg Maasniel (BWM95): waarneming tijdens de afbraak van enkele huizen. Aangetroffen zijn een put en verbrande leem, wat vermoedelijk duidt op de aanwezigheid van een veldoven. Verslag in de Spiegel 1995, pagina 123.

Mussenberg (MB95): assistentie bij onderzoek derden. Het betreft een veldkartering.

Artikel van Jo Smeets *Vuursteenvondsten uit Roermond en omgeving* in de Spiegel 1995, pagina 123-137.

Expositie in het Gemeente Museum met een reconstructie van de provisiekelder uit de 12de eeuw aangetroffen tijdens het archeologisch onderzoek in 1992 onder de voormalige Jezuïetenkerk.

1996

Willem II Singel (WH96): klein onderzoek op het terrein van het gesloopte Hotel Geurts bij de nieuwe stadstunnel. Aangetroffen zijn sporen van een bastion en een deel van het tracé van de bijbehorende gracht van de vestingwerken uit de Nieuwe Tijd. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1998, pagina 113.

Wijershoflaan en St Wirosingel (WH96): waarnemingen tijdens grondwerkzaamheden, geen bijzonderheden. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1998, pagina 112 – 115.

Rattentoren (RT96): Waarnemingen tijdens het aanleggen van een riool. Het terrein rond de Rattentoren is circa 1 meter opgehoogd met zand waarin scherven uit de 14de eeuw en, in de richting van de Kraanpoort, ook puin voorkomt. Verslag in Spiegel van 1998, pagina 113.

Wilhelminaplein (WP96): waarnemingen in november en december tijdens werkzaamheden aan de west- en zuidzijde van het Wilhelminaplein. Aangetroffen zijn de resten van een middeleeuws keienplaveisel en funderingen die toegeschreven worden aan de Voogdij. Mogelijk betreft het echter ook delen van de middeleeuwse stadsmuur, daar ze in het verlengde liggen van de muurresten die later zijn aangetroffen onder de parkeerplaats van de oude Aambachtsschool /Teekenschool. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1998, pagina 114.

Godsweetersingel 77 (GSI96): Waarneming tijdens werkzaamheden op de parkeerplaats naast de Oude Teekenschool. Aangetroffen is een zware bakstenenmuur die als een deel van de Middeleeuwse stadsmuur wordt omschreven. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1998, pagina 114.

Munsterplein (MP96): Assistentie verleend aan het onderzoek van Fons Horbach (Rijksdienst) op het perceel van het voormalige horecapand Peacock. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1998, pagina 113 – 114.

De Wijer, Plan Sickerhoven II: waarneming tijdens grondwerkzaamheden. Hier liggen zeer oude rivierkleien en zand aan het oppervlak; geen bijzonderheden. Geen verslag.

Maasnielderweg hoek Bredeweg: waarneming bij de sloop van het pand van Boom gelegen naast het pand van Sijben. Er zijn geen sporen van het Romeins grafveld aan de Maasnielderweg aangetroffen. Geen verslag.

Eerste deel van een artikel van Jo Smeets *Romeinse vondsten in Roermond* gepubliceerd in de Spiegel. In dit deel worden alle bekende Romeinse vondsten in Roermond behandeld, waaronder die aangetroffen in de jaren dertig, 1964, 1981, 1988 en 1989 in de tuinen gelegen aan de Maasnielderweg. (Spiegel 1998, pagina 116 – 131).

In het kader van de Open Monumentendag is door de leden van de WAR in het Gemeente Museum een tijdelijke expositie ingericht rond baggervondsten gedaan tijdens het winnen van grind in de omgeving van Roermond.

1997

Mussenberg (MB97): hulp bij de opgraving van het IPP op het circa 4 ha groot terrein aan de Mussenberg in Herten. Aangetroffen zijn sporen uit de bronstijd tot vroege ijzertijd. Het schoonmaken van de gevonden urnen met crematieresten is in de eigen werkruimte in het Museum uitgevoerd. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1999 pagina 126 – 130.

Munsterplein (MP96): wederom assistentie verleend aan de opgraving van Fons Horbach (Rijksdienst) op het perceel van het voormalige horecapand Peacock. Aangetroffen zijn graven van het kerkhof van de Munsterabdij. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1999 pagina 127 – 128.

Gouden Leeuw: Onderzoek van de kelders aan de voorzijde van het pand de Gouden Leeuw aan de Neerstraat. Er is een tekening gemaakt. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1999 pagina 129.

Swalmerstraat 13 (SW97): onderzoek van twee panden aan de Swalmerstraat: het pand van Charles Ruys de Beerenbroeck) en het aangrenzend pand waarin de galerie van Aggie Hendriks in is gevestigd. Onderzocht zijn de kelders, de kappen en de tuinen. Er is een tekening gemaakt. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 1999 pagina 129.

1998

Vanaf 1998 wijzigt de positie van de WAR als gevolg van de ondertekening van het Europese Verdrag van Malta. Vooruitlopend op de implementatie van het verdrag in de nationale wetgeving, wordt vanaf 1998 al gewerkt volgens de geest van deze wet. Dit betekent dat er geen plaats meer is voor amateur archeologen in het archeologisch bestel. Archeologisch onderzoek is voortaan voorbehouden aan instellingen en bedrijven met een opgravingsbevoegdheid. Amateur archeologen mogen nog wel waarnemingen verrichten en meehelpen bij reguliere onderzoeken. Wanneer een terrein door de bevoegde overheid is vrijgegeven mogen amateurs daar wel een volledig archeologisch onderzoek uitvoeren, maar dit zijn slechts de kruimels die van geen waarde geacht worden door de beroepsarcheologen.

Pelserstraat: waarnemingen aan een krotwoning in de Pelserstraat. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2000 pagina 138 – 143.

Koolstraat (KS98): waarnemingen aan het pand gelegen tegenover restaurant Da Mauro. Voorheen was dit een garage maar is verbouwd tot zaal voor Da Mauro. De zijmuren zijn uitgevoerd met speklagen van mergel. Er zijn foto's gemaakt. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2000 pagina 138.

Industrieterrein Heide- Keulsebaan (KB98): Assistentie verleend bij de opgraving van de universiteit van Leiden op een terrein waar uitbreiding van het industrieterrein Heide zou plaats gaan vinden. Het onderzoek onder leiding van Leo Verhart en Milco Wansleben leverde objecten en sporen op die dateren vanaf 12.000 v. Chr. Meer specifiek betreft het een site van de Michelsbergcultuur uit circa 6.000 v. Chr., enkele sporen uit het Neolithicum, het tracé van de Romeinse weg van Xanten naar Maastricht en recente sporen van de ontginning van de heide in de 20ste eeuw. Leo Verhart heeft een kleine publicatie gewijd aan dit onderzoek. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2000 pagina 138 – 139.

RC Godshuis (RCG98): opgraving uitgevoerd tussen mei en juni en in december 1998 op het terrein van het RC Godshuis aan de Munsterstraat/Munsterplein. Het onderzoek stond onder leiding van Jack Geraeds. Aangetroffen zijn sporen van vakwerkhuisen uit de 12de – 13de eeuw, verbrande leem, een keienvloer uit de 13de – 14de eeuw (op 2 m diepte!), kuilen uit de 13de -14de eeuw, vijf putten uit de 17de eeuw en drie kelders uit de 16de – 17de eeuw. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2000 pagina 139 – 140.

Er is een kaart van de binnenstad van Roermond gemaakt waarop de 30 opgravingen die de WAR tussen 1983 en 1998 heeft uitgevoerd worden weergegeven. Deze is in de Spiegel van 2000 gepubliceerd samen met een overzicht en korte omschrijving van de betreffende archeologische onderzoeken (Spiegel 2000, pagina 142 – 148)

1999

Gouden Leeuw (GL99): opgraving aan de achterzijde van het pand Gouden Leeuw aan de Neerstraat onder leiding van Jack Geraeds. Jack heeft in de zomer van 1998 een kort tussentijdsverslag geschreven. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2000 pagina 138 – 143.

Kattentoren (KT99): van november tot in 2000 heeft de werkgroep samen met architect Dorrepaal een onderzoek uitgevoerd aan de resten van de Kattentoren. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2001 pagina 178 – 179

Dennemarken Maasniel (DM99): waarnemingen tijdens grondwerkzaamheden. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2001 pagina 179.

Leropperweg-Rijksweg: waarnemingen. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2001 pagina 176 – 179

In het Gemeente Museum wordt een expositie met vondsten afkomstig van de opgravingen die tussen 1995 en 1997 zijn uitgevoerd op de Musschenberg in Herten. Deze expositie loopt van januari 1999 tot augustus-september 2000. Zie ook de Spiegel van 1999 (pagina 130) en een uitgebreider verslag in De Klepper van de HVR van januari 1999 (pagina 15).

2000

Kattentoren (KT99): voortzetting van het onderzoek aan de Kattentoren. Verslag Cor Houben in de Spiegel 2002 pagina 147 – 151

Roersingel (RS00, RS01): assistentie tijdens het onderzoek uitgevoerd door het ADC aan de Roersingel, daarnaast eigen, flankerend onderzoek. Deels gepubliceerd in het ADC Rapport. Verslag Cor Houben in de Spiegel 2002 pagina 147 – 151

Schuitenberg 15 (SB00): Waarneming in de tuin van de familie Tinnemans. Aangetroffen zijn enkele hardstenen elementen, waaronder een kapiteel dat mogelijk afkomstig is van de in de jaren twintig van de vorige eeuw afgebroken refter van de Munsterabdij. Verslag Cor Houben in de Spiegel 2002 pagina 150.

Swalmerstraat 44 (SW00): waarnemingen in november de kelder van het pand. Aangetroffen is een zwaar fundament dat mogelijk deel heeft uitgemaakt van de eerste stadsmuur. In de achterkamer op de begane grond is een schouw met haardwangen met daarin verwerkt de datum 1666 . Verslag Cor Houben in de Spiegel 2002 pagina 150.

Paredisstraat (PA00): waarneming tijdens werkzaamheden in het pand op de hoek van de Neerstraat en de Paredisstraat. Er werden kelders uitgevoerd in mergel uitgebroken. Verslag in de Spiegel 2003, pagina 137.

Publicatie van het artikel van Gerard van de Garde *Stadsuitbreiding en stadsommuring in Middeleeuws Roermond* in de Spiegel 2002, pagina 51 – 87.

2001

Pand Ars (ARS01): waarnemingen en onderzoek (op drie zaterdagen) bij het pand van Ars op de hoek van de Swalmerstraat met de –Jesuitenstraat. Aangetroffen zijn bakstenen

fundering met daar dwars doorheen een mergellaag, een put uit de 18de eeuw en scherven uit de 16de - 17de eeuw. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 134 – 140.

Mussenberg (MU01): Assistentie bij het onderzoek van de tweede fase van het plangebied Mussenberg. Het in de eerste fase aangetroffen grafveld blijkt zich ook uit te strekken tot in het gebied van de tweede fase. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 134 – 140.

Swalmerstraat 106 – 118 (SW 01-3): aanvullend waarneming in februari 2001 in de proefsleuf aangelegd door het ADC naast het pand waar voorheen de muziekschool in gevestigd was en waar nu het complex De Heere van Swalmen staat. Aangetroffen zijn mergelfunderingen en de aanzet van keldergewelven, die door het ADC niet waren gedocumenteerd. Verder zijn er flessen uit circa 1900 en middeleeuws scherven verzameld. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 136.

Swalmerstraat 37 (SW01-1): Waarnemingen tijdens verbouwingen in het pand Swalmerstraat 37. Gedocumenteerd is een vakwerkwand in de voormalige steeg langs pand. Deze steeg heeft ooit doorgelopen aan de overzijde van de straat langs het pand Swalmerstraat 40 en is thans aan zicht onttrokken. Wellicht betreft het het zogenaamde Wildstraatje. Het pand heeft verder enorme diepe kelders. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 136.

Swalmerstraat 40 (SW03-2): Waarnemingen in en rond het pand Swalmerstraat 40. Waargenomen is een steeg naast het pand. Deze is vanaf de straat niet zichtbaar. Mogelijk betreft het hier het Wildstraatje. Onder het pand bevinden zich diepe kelders. Spiegel van Roermond 2003, pagina 136.

Minderbroedersingel 15 F (MIS01): Waarnemingen in februari tijdens de afbraak van, en graafwerkzaamheden bij, het voormalige jeugdgebouw. Achter het gebouw zijn twee putten uit de 19de - 20ste eeuw aangetroffen. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 136-137.

Roersingel / Molenstraat (RS01): De voortgaande werkzaamheden aan de Roersingel heb in ook in 2001 de leden beziggehouden. Naast het verlenen van assistentie aan het ADC, dat verantwoordelijk is voor het archeologisch onderzoek, is de werkgroep ook zelfstandig actief. In maart 2001 wordt tijdens rioleringswerkzaamheden aan de Roersingel de fundering van de stadsmuur over een traject van circa 70 meter waargenomen en vluchtig gedocumenteerd. In september worden tijdens en na de afbraak van panden aan de Roersingel en Molenstraat een en ander gedocumenteerd. Onduidelijk is wat met de informatie en het door de leden verzameld materiaal gebeurt. Het is in ieder geval niet verwerkt in de rapportage van het ADC. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 134 – 140.

Mussenberg (MU01): assistentie verleend aan het ADC dat het archeologisch onderzoek aan de Mussenberg fase twee uitvoert.

Deemselstraat (DE01): waarneming tijdens rioleringswerkzaamheden in de Deemselstraat. Aangetroffen is een put. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 137– 138

Pastoorswal (PW01): waarneming tijdens werkzaamheden bij de Oude Pastorie. Aangetroffen zijn de fundering van de middeleeuwse stadsmuur en een deel van het voormalig kerkhof rond de kathedraal. Verslag in Spiegel 2003, pagina 139.

Markt (Brons Eiken) (MA01): Waarnemingen verricht tijdens de sloop van de panden Markt 14, 15 en 16. Deze waarnemingen werden vanaf de openbare weg uitgevoerd omdat geen toestemming werd verkregen om de betreffende percelen te mogen betreden.

Waargenomen zijn kelders met een laag en plat gewelf, uitgevoerd in mergel. Verslag van Cor Houben in de Spiegel van 2003, pagina 139.

Parklaan (PL01): waarneming in maart 2001 van een waterput uit de 19de eeuw in het park van de paters redemptoristen. Geen verslag.

Schuitenberg 17 (SB01): Waarneming van oude muren en een schuur achter het pand Schuitenberg 17. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2003 pagina 139.

Publicatie van het tweede deel van het artikel van Jo Smeets Romeinse vondsten uit Roermond. Het grafveld Maasnielderweg, Spiegel 2003 pagina 82 – 104.

2002

Munsterstraat (MS02): waarnemingen in februari bij werkzaamheden rond de leveranciersingang van het RC Godshuis (RCG). Aangekomen zijn fundamente van de verdwenen Heilige Geestkerk en fragmenten van een eestegel. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 220 – 221.

Heilige Geeststraat: waarneming in kelder van een grafsteen met inscriptie in kelder van een pand aan de Heilige Geeststraat. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 218 – 224.

Jezuïetenstraat 15 (JS02): onderzoek van een put op de binnenplaats van het pand Jezuïetenstraat 15 (het Koetshuis). Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 221.

Pastoorswal (PW02): assistentie verleend bij het onderzoek van het ADC in het kader van het realiseren van een nieuwe onderdoorgang onder de N280. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 221 – 222

Veldstraat 16: waarneming van een muur met speklagen. Geen verslag.

Christoffelhuis (CH02): Waarnemingen in november bij de sloop van een aanbouw. Aangekomen zijn fundamente en kelders. Er is een tekening gemaakt en er zijn vondsten verzameld. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 223.

Roerkade pand Goller (RK02): waarnemingen in het pand van Goller aan de Roerkade. Een basement van een machine is gedocumenteerd. Verslag van Cor Houben in de Spiegel 2004 pagina 218 – 224.

2003

Roersingel / Molenstraat (RS03 /MO03(64): assistentie en eigen onderzoek aan en rond de werkzaamheden aan de Roersingel / RoerCenter. Het archeologisch onderzoek werd hier uitgevoerd door het ADC. Op verschillende momenten heeft de WAR hier assistentie verleend. Onderzocht zijn onder andere de resten van de Ezelspoort, de Rode Toren, de stadsmuur en de gracht. Ook is een ravelijn van de stadsversterking uit de nieuwe tijd onderzocht ter hoogte van de rotonde in de Roersingel. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2005 pagina 193 – 201.

Lindanusstraat (Sint Joep)(STJOE03): Assistentie in januari bij een proefonderzoek uitgevoerd door het ADC op het binnenterrein van de bebouwing tussen de Bethlehemstraat en de Lindanusstraat. Geen verslag.

Bethlehemstraat (KT03): Assistentie bij een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door het ADC op de voormalige parkeerplaats achter de tuinmuur van de Kartuis. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2005, pagina 200.

Hamstraat 48 – 50 -52 (HA03): waarneming. Geen verslag. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2005 pagina 201.

Wilhelminasingel (Villa Maxima) (WS03): assistentie tijdens een onderzoek uitgevoerd door het ADC naar de stadswal ter hoogte van het Interpolis gebouw / Wilhelminasingel 3a. Daarbij is de fundering, uitgevoerd in mergel, van de stadsmuur in kaart gebracht. In een vervolgonderzoek hebben de leden van de WAR ook de voet van de aarden wal aan de zijde van het buitengebied in kaart gebracht. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2005 pagina 201.

Swalmerstraat 11: In november zijn de kelders van dit pand onderzocht. Vanuit de kleien kelder aan de achterzijde van het pand loopt een doorgang naar een dieper gelegen kelder, die zich echter onder het pand Swalmerstraat 13 bevindt. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2005 pagina 201.

2004

Wilhelminasingel 71 (WS04): onderzoek van een kelder in aanleg in het pand van Lambrix. Verslag in de Spiegel van 2006, pagina 171.

Godsweerderstraat 24 (GS92): In 2004 lukt het een deel van het aardewerk afkomstig uit de oven die in 1992 door de heer Penris is opgegraven tijdens werkzaamheden in zijn kelder, te verwerven. Het materiaal belandt uiteindelijk via Jacob Schotten en Sebastiaan Ostkamp bij Arno Verhoeven van de Universiteit van Amsterdam. Deze bereid momenteel een publicatie voor. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2006 pagina 171 – 173.

Swalmerstraat (SW04): Onderzoek aan het pand in de Swalmerstraat waar voorheen de muziekschool was gevestigd. Aangetroffen is een oude gang naar de kelder. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2006 pagina 172.

Markt (MA04): assistentie bij het archeologisch noodonderzoek dat het ADC uitvoerde op de Markt naar aanleiding van de funderingen die onverwacht onder de bestrating werden aangetroffen. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2006 pagina 172 – 173.

Munsterplein (MP04): waarneming bij werkzaamheden aan de noordzijde van de kerk. Aangetroffen is een schedel. Geen verslag.

Kathedraal (KATH04): onderzoek naar de grafkelder van de familie van Dunghen in de Kathedraal, waarin het gebeente van Johanna van Handenraeth zou zijn bijgezet nadat het oorspronkelijke graf in de Jezuïetenkerk geruimd was voorafgaande aan de afbraak van deze kerk in 1779. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2006 pagina 171.

2005

Kathedraal: assistentie bij opgraving uitgevoerd door het ADC in het kader van de bouw van een Informatiecentrum. Geen verslag.

Neerstraat / Stenen Trappen: assistentie bij de opgraving uitgevoerd aan de Neerstraat naast en achter de Stenen Trappen. Geen verslag.

Molenveld Herten (MOH05): veldkartering in het Molenveld in Herten-Merum. Er zijn enkele Romeinse munten aangetroffen. Geen verslag.

2006

Neerstraat / Stenen Trappen: In het kader van het archeologisch onderzoek uitgevoerd door het ADC op het terrein naast en achter de Stenen Trappen werd de bebouwing en de kelders van het pand onderzocht. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 171 – 175.

Bergstraat 9 – 11 – 13 (BS06): onderzoek van deze panden nadat een officieel bouwhistorisch onderzoek door de gemeente niet noodzakelijk werd geacht. Het pand Bergstraat 11 bleek oorspronkelijk een steeg te zijn geweest. Muren met speklagen. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 172 – 173

Venloseweg (Huize Ernst Casimir): assistentie tijdens het archeologisch onderzoek dat hier werd uitgevoerd. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 171 – 175.

Veldstraat 3 – 5: Waarnemingen tijdens de renovatie van de panden Veldstraat 3-5. Oorspronkelijk was hier het klooster Maria Wee gevestigd, vervolgens de Infermerie en nog later het Seminarie. Er zijn foto's gemaakt. Geen verslag.

Bethlehemstraat: beperkte assistentie bij het archeologisch onderzoek uitgevoerd door SOB Research op het terrein van de voormalige Kartuis. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 171 – 175.

De baggervondsten afkomstig van grindwinning in de omgeving van Roermond worden verkocht aan het Limburgs Museum in Venlo. Van de 424 stukken zijn 383 getekend en beschreven door Ton Lupak en Jo Kemkens. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 171 – 175.

2007

Kattentoren: assistentie bij het onderzoek naar de middeleeuwse stadsmuur dat uitgevoerd werd door BAAC en onder leiding stond van Anneleen van de Water. Dit onderzoek werd uitgevoerd in het kader van Open Monumentendag. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2009 pagina 171 – 175.

2008

Mariagaardestraat (MAG08): noodopgraving op het perceel van het voormalige Hotel de Toerist. Door de gemeente was archeologisch onderzoek niet noodzakelijk geacht. Na het aantreffen van een beerput uit de 17de – 18de eeuw heeft de gemeente de WAR verzocht een noodonderzoek uit te voeren. Dit is op een zaterdag gebeurd. Daarbij zijn de resten van funderingen van muren en kelders vastgelegd. Er is verder materiaal verzameld. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2010 pagina 194.

Markt 6 – 7 (MA08-2): waarnemingen in de panden Markt 6 en 7. Er was voor de verbouwing van deze panden geen bouwhistorisch onderzoek verplicht gesteld door de gemeente. Muren met speklagen en oude kelders, waarschijnlijk daterend van voor de tweede stadsbrand. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2010 pagina 193 – 195.

Markt 28 (MA08-1): waarneming tijdens verbouwing van het pand Rooswinkel. Daarbij is het gewelf van de kelder vernietigd. Behouden zijn wel de gedeeltelijk in Maaskeien opgebouwde kelders. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2010 pagina 193 – 195.

Veldstraat 14 – 16 -18: waarnemingen tijdens het slopen van de panden Veldstraat 14, 16 en 18 en het uitgraven van de bouwput voor de nieuwbouw. Geen relevante zaken waargenomen. Geen verslag.

Lindanusstraat (de Lombardije): assistentie bij het archeologisch onderzoek uitgevoerd door het ADC op het terrein naast het Christoffelhuis. Verslag van Ton Lupak in de Spiegel 2010 pagina 193 – 195.

2010

Rattentoren (RT10): waarnemingen bij de werkzaamheden ter stabilisatie en gedeeltelijke reconstructie van de muren tussen de Rattentoren en de Oude Pastorie.

2011

Munsterplein (MP11): waarneming tijdens de renovatie van de fontein ten noordoosten van de absis van de Munsterkerk. Geen bijzonderheden.

Veldstraat (VES11): klein onderzoek in juli 2011 van een tracé van een leiding sleuf. Aangetroffen zijn verschillende funderingen.

2012

Veldstraat: waarneming bij sloop van een pand. Geen relevante zaken waargenomen.

Bijlage 1

Tabellen

Tabel 3.1 Overzicht onderzoeken opgesteld door Anneleen van de Water in 2008. De codes die nadien zijn gegeven aan projecten zijn in rood weergegeven. Gebruikte afkortingen in de kolom aard: O=opgraving, W=waarneming, A=assistentie verleend, M=materiaal aangeleverd door derden.

volgnummer	code	locatie	datum	aard	vondsten	tekeningen	foto's	publicatie
1	UC83	Ursula complex	1983	O	30 dozen	ja	ja	ja
2	GT83	Grauwe Toren	1983	O	20 dozen	nee	ja	nee
3	GB84	Klooster Gods Bongerd	1984	O	1 doos	ja	ja	ja
4	SW84	Swalmerstraat 34-36	1984	W	1 doos	nee	ja	nee
5	SK84	Stadspark Karhuis	1984	O	3 dozen	ja	-	ja
6	WP85	Wilhelminaplein/Voogdij	1985	W	geen	ja	ja	nee
7	LU85	Luifelstraat	1985	O	30 dozen	ja	ja	nee
8	CA87	Café Astoria, Markt	1987	W	geen	nee	ja	nee
9	TO87	De Thooren Maasniel	1987	O	2 dozen	ja	ja	ja
10	PS87	Pelserstraat	1987	O	20 dozen	?	ja	nee
11	ST88-89	Stadhuis	1988-89	O	15 dozen	ja?	nee	nee
12	PW88	Pastoorswal/Wernertoren	1988	O/W	geen	ja	ja	nee
13	SB89	Schuitenberg	1989	O	10 dozen	ja	?	ja
14	JH89	Jo Hansenstraat	1989	O	10 dozen + diepvries met leer	ja	ja	nee
15	BA89	Bestuursacademie	1989	O	1 doos	ja	ja	nee
16	MW89	Grafveld Maasnielderweg	1989	O	7 dozen	-	-	ja
17	HV90	Hamerveld	1990	O	1 doos	ja	-	nee
18	MB90	Minister Beverstraat / Notenboomlaan	1990	O	1 doos	ja	ja	nee
19	VS90	Voorstad St Jacob	1990	O	10 dozen	-	-	ja
20	JS91	Jezuïtenstraat	1991	O	1 doos	ja	ja	nee
21	GH91	R.C.Godshuis Munsterstraat	1991	W	1 tegel	nee	?	nee
22	RT91	Rattentoren	1991	O	botmateriaal, herbegraven	ja	ja	nee
23	BS92	Kleine Bergstraat	1992	O	1 doos	ja	-	nee
24	GK27	Grote Kerkstraat 27	1992	W	geen	nee	?	nee
25	BO92	Buitenop	1992	W	1 doos	nee	ja	nee
26	ZW92	Zwartbroekplein	1992	O	weinig of geen	nee	ja	nee
27	VD93	Wilhelminaplein/ Voogdij	1993	O	1 doos	ja	ja	nee
28	VD93	Voogdijstraat 93	1993	W	geen	ja	ja	nee
29	VM93	Vismarkt 13	1993	O	1 doos	ja	ja	nee
30	JK93	Jezuïtenklooster	1993	O	5 dozen	-	-	ja
31	MV94	Molenveld Herten	1994	W	munten	-	-	nee
32	JK94	Jezuïetenklooster	1994	W	geen	nee	ja	nee
33	MW94	Maasnielderweg	1994	O	-	ja	ja	nee
34	MP94	Munsterplein	1994	A	-	-	-	nee

35	MU95	Mussenberg	1995	W	1 doos	-	-	nee
36	MU97	Mussenberg	1997	A	-	-	-	ja
37	RCG98	Louisa pension	1998	O	10 dozen	ja	ja	nee
38	KB98	Industrieterrein Roerstreek	1998	A	-	-	-	ja
39	GL99	Gouden Leeuw	1999	O	10 dozen	ja	ja	nee
40	KT99	Kattentoren	1999	O	3 dozen	ja	ja	nee
41	DM99	Dennemarken		W	geen	nee	ja	nee
42	RS00 / RS01	ADC Roersingelproject	2000-2001	A	-	-	-	ja
43	SB00	Schuitenberg Tinnemans	2000	W	stenen	nee	nee	nee
44	SW00	Swalmerstraat 44	2000	W	geen	nee	ja	nee
45	ARS01	Pand ARS	2001	O	1 doos	-	-	nee
46	DE01	Deemselstraat	2001	W	geen	-	-	nee
47	MO03	Molenstraat		O	2 dozen	ja	ja	nee
48	MS02	Munsterstraat / oude H. Geestkerk	2002	O	enkele	nee	nee	nee
49	CH02	Lindanusstraat / Christoffelhuis		W	1 doos	nee	ja	nee
50	HA03	Hamstraat 48-50-52	2003	W	1 doos	nee	ja	nee
51	WS04	Wilhelminasingel 71	2004	A/O	2 dozen	Ja	ja	ja
52	GS92	Godsweerderstraat	2004	M	4 dozen	nee	nee	nee
53	JS02	Koetshuis Jezuitenstraat		O	1 doos	ja	ja	nee
54	PA00	Paredisstraat / Gego		W	geen	nee	nee	nee
55	SW01-3	Swalmerstraat / Heere van Swalmen	2001	?	?	?	?	nee
56	SW01-1	Swalmerstraat 37	2001	W	geen	nee	nee	nee
57	MIS01	Minderbroedersingel 15 F	2001	W	geen	nee	nee	nee
58	PL01	Parklaan / Paters Redemptoristen	2001	W	geen	nee	nee	nee
59	MA01	Markt 14-15-16 / Brons Eiken	2001	W	geen	nee	nee	nee
60	SB01	Schuitenberg 17	2001	W	geen	nee	nee	nee
61	PW01	Oude Pastorie	2001	O?	geen	nee	nee	nee
62	PW02	Pastoorswal	2002	A	-	-	-	ja
63	LI02	Lindanusstraat / Chrostoffelhuis	2002	W	geen	nee	nee	nee
64	RS03	Roersingel/Molenstraat	2003	A	-	-	-	ja
65	SW04	Swalmerstraat Oude Muziekschool	2001	?	geen	nee	nee	nee
66	MA04	Markt	2004	W/A	-	-	-	ja
67		Veldstraat / Infermerie		?	geen	nee	nee	nee

Tabel 3.2 Overzicht onderzoeken opgesteld aan de hand van de inventarisatie, opgesteld 30 maart 2013. De oorspronkelijk door Anneleen van de Water opgestelde lijst is in een grijze letter weergegeven, de aanvullingen aan de hand van de inventarisatie in een zwarte letter. Gebruikte afkortingen in de kolom aard: O=opgraving, W=waarneming, A=assistentie verleend, M=materiaal aangeleverd door derden, B=Booronderzoek, VK=Veldkartering.

volgnummer	code	locatie	datum	aard	vondsten	tekeningen	foto's	publicatie
1	UC83	Ursula complex	1983	O	30 dozen	ja	ja	ja
2	GT83	Grauwe Toren	1983	O	20 dozen	nee	ja	nee
3	GB84	Klooster Gods Bongerd	1984	O	1 doos	ja	ja	ja
4	SW84	Swalmerstraat 34-36	1984	W	1 doos	ja	ja	nee
5	SK84	Stadspark Karhuis	1984	O	3 dozen	ja	ja	ja
6	WP85	Wilhelminaplein/Voogdij	1985	W	geen	ja	ja	nee
7	LU85	Luifelstraat	1985	O	30 dozen	ja	ja	nee
8	CA87	Café Astoria, Markt	1987	W	geen	ja	ja	nee
9	TO87	De Thooren Maasniel	1987	O	2 dozen	ja	ja	ja
10	PS87	Pelserstraat	1987	O	20 dozen	?	ja	nee
11	ST88-89	Stadhuis	1988-89	O	15 dozen	ja?	nee	nee
12	PW88	Pastoorswal/Wernertoren	1988	O/W	geen	ja	ja	nee
13	SB89	Schuitenberg	1989	O	10 dozen	ja	ja	ja
14	JH89	Jo Hansenstraat	1989	O	10 dozen + diepvries met leer	ja	ja	nee
15	BA89	Bestuursacademie	1989	O	1 doos	ja	ja	nee
16	MW89	Grafveld Maasnielderweg	1989	O	7 dozen	Ja	Ja	ja
17	HV90	Hamerveld	1990	O	1 doos	ja	ja	nee
18	MB90	Minister Beverstraat / Notenboomlaan	1990	O	1 doos	ja	ja	nee
19	VS90	Voorstad St Jacob	1990	O	10 dozen	ja	ja	ja
20	JS91	Jezuitenstraat	1991	O	1 doos	ja	ja	nee
21	GH91	R.C.Godshuis Munsterstraat	1991	W	1 tegel	?	?	nee
22	RT91	Rattentoren	1991	O	Enkele zakken + botmateriaal, herbegraven	ja	ja	nee
23	BS92	Kleine Bergstraat	1992	O	1 doos	ja	ja	nee
24	GK27	Grote Kerkstraat 27	1992	W	27 objecten	Ja	ja	nee
25	BO92	Buitenop	1992	W	1 doos	nee	ja	nee
26	ZW92	Zwartbroekplein	1992	O	weinig of geen	nee	ja	nee
95	VD93	Wilhelminaplein/ Voogdij	1993	O	?	ja	ja	nee
28	VD93	Voogdijstraat 93	1993	W	geen	ja	ja	nee
29	VM93	Vismarkt 13	1993	O	1 doos	ja	ja	nee
30	JK93	Jezuitenklooster	1993	O	5 dozen	Ja	ja	ja
31	MV94	Molenveld Herten	1994	M	munten	-	-	nee

32	JK94	Jezuitenklooster	1994	W	geen	ja	ja	nee
33	MW94-1	Maasnielderweg	1994	O	?	?	?	nee
34	MP94	Munsterplein	1994	A	Geen	Nee	nee	nee
35	MU95	Mussenberg	1995	VK	1 doos	?	?	nee
36	MU97	Mussenberg	1997	A	Ja	?	?	ja
37	RCG98	Louisa pension	1998	O	10 dozen	ja	ja	nee
38	KB98	Industrierrein Roerstreek	1998	A	-	-	-	ja
39	GL99	Gouden Leeuw	1999	O	10 dozen	ja	ja	nee
40	KT99	Kattentoren	1999	O	3 dozen	ja	ja	nee
41	DM99	Dennemarken	1999	W	geen	nee	ja	nee
42	RS00 / RS01	ADC Roersingelproject	2000- 2001	A/O	ja	ja	ja	ja
43	SB00	Schuitenberg Tinnemans	2000	W	stenen	nee	nee	nee
44	SW00	Swalmerstraat 44	2000	W	geen	ja	ja	nee
45	ARS01	Pand ARS	2001	O	1 doos	ja	ja	nee
46	DE01	Deemselstraat	2001	W	geen	Ja	ja	nee
47	MO03	Molenstraat	2003	O	2 dozen	ja	ja	nee
48	MS02	Munsterstraat / oude H. Geestkerk	2002	O	enkele	Ja	ja	nee
49	CH02	Lindanusstraat / Christoffelhuis	2002	W	1 doos	ja	ja	nee
50	HA03	Hamstraat 48-50-52	2003	W	1 doos	ja	ja	nee
51	WS04	Wilhelminasingel 71	2004	A/O	2 dozen	Ja	ja	nee
52	GS92	Godsweerderstraat	1992 / 2004	M	4 dozen	Ja	ja	nee
53	JS02	Koetshuis Jezuitenstraat	2002	O	1 doos	ja	ja	nee
54	PA00	Paredisstraat / Gego	2000	W	geen	nee	ja	nee
55	SW01- 3	Swalmerstraat / Heere van Swalmen	2001	W	geen	?	ja	nee
56	SW01- 1	Swalmerstraat 37	2001	W	geen	nee	ja	nee
57	MIS01	Minderbroedersingel 15 F	2001	W	geen	?	nee	nee
58	PL01	Parklaan / Paters Redemptoristen	2001	W	geen	nee	nee	nee
59	MA01	Markt 14-15-16 / Brons Eiken	2001	W	geen	nee	ja	nee
60	SB01	Schuitenberg 17	2001	W	geen	nee	ja	nee
61	PW01	Oude Pastorie	2001	O?	geen	nee	ja	nee
62	PW02	Pastoorswal	2002	A	Ja	?	ja	ja
63	LI02	Lindanusstraat / Chrostoffelhuis	2002	W	Ja	nee	ja	nee
64	RS03	Roersingel/Molenstraat	2003	A	Ja	Ja	ja	ja
65	SW04	Swalmerstraat Oude Muziekschool	2001	W	geen	nee	ja	nee
66	MA04	Markt	2004	W/A	ja	ja	ja	ja
67		Veldstraat / Infermerie		?	geen	nee	nee	Nee
68	BRM93	Brikkenoven Maasniel	1993	W	Geen	?	?	Nee
69	BWM95	Beekweg Maasniel	1995	W	Geen	Nee	Ja	Nee
70	BS06	Bergstraat 9- 11 -13	2006	W	geen	Nee	Ja	Nee
71	BS92	Brugstraat -	1992	W	Geen	ja	Ja	Nee

		Schoenmakerstraat						
72	GO89	Godsweerderstraat / Oude Tekenschool	1989	W	Geen	Ja	Ja	Nee
73	GS197	Godsweetersingel / Oude Tekenschool	1997	W	Geen	Ja	Ja	Nee
74	HA05	Hamstraat hoek Leliestraat	2005	M	8 objecten	Nee	Nee	Nee
75	HAT90	Hatenboer	1990	B	Geen	Ja	?	Nee
76	HB91	Hambeek / Geuljansbeek	1991	W	Ja	?	Ja	Nee
77	JS92	Jesuitenstraat	1992	W	?	Ja	?	Nee
78	KATH04	Kathedraal	2004	W	Geen	Nee	Ja	Nee
79	KB94	Keulsebaan Industrierrein Heide	1994	VK	Geen	Nee	?	Nee
80	KC93	Klein College, Munsterstraat 14	1993	W	?	Ja	Ja	Nee
81	KS98	Koolstraat / Garage	1998	W	Geen	Ja	Ja	Nee
82	KT03	Karthuis	2003	A	Geen	Nee	Nee	Nee
83	KW	Kloosterwandstraat (Breiwinkel)	?	W	Geen	Nee	Ja	nee
84	MA08-1	Markt 28 (Rooswinkel)	2008	W	Geen	Nee	Ja	Nee
85	MA08-2	Markt 5-7	2008	W	Ja	Nee	Ja	Nee
86	MA90	Markt	1990	B	Geen	?	?	Nee
87	MAG08	Mariagaardestraat / De Toerist	2008	O	Ja	?	Ja	Nee
88	MB93	Maasnielderbeek / Kloosterhof	1993	VK	Ja?	Ja	?	Nee
89	MI92	Minderbroederstraat / De Zeester	1992	W	Geen	?	Ja	nee
90	MIS93	Minderbroedersingel / Salvatorflat	1993	W	Geen	Ja	Ja	Nee
91	MOH95	Molenveld Herten	1995	VK	Ja	Nee	?	Nee
92	MP04	Munsterplein 2004	2004	W	Ja	Nee	Nee	Nee
93	MP11	Munsterplein 2011	2011	W	Nee	Nee	?	nee
94	MP75	Munsterplein	1975	M	Ja	Nee	Nee	Nee
95	MP93	Munsterplein. Kiosk	1994	W	Ja	Nee	Nee	Nee
96	MP97	Munsterplein	1997	A	Geen	Nee	Nee	Nee
97	MW94-2	Grafveld Maasnielderweg	1994	O	?	Ja	Ja	Nee
98	MW96	Grafveld Maasnielderweg	1996	W	?	?	?	Nee
99	NE0?	Neerstraat Kapper Collers	Ca 2009	M	Ja	Nee	Nee	Nee
100	NE87	Neerstraat 39	1987	W	Geen	Nee	Ja	Nee
101	PW06	Pastoorswal (Beckers)	2006	M	Ja	Nee	Nee	Nee
102	RK92	Roerkade pand Groller	1992	W	Geen	Nee	Ja	Nee
103	RK02	Roerkade Pand Groller	2002	W	Geen	Nee	Ja	Nee
104	RT10	Rattentoren , muur	2010	W	Geen	Ja	Ja	Nee
105	RT96	Rattentoren 1996	1996	W	Ja	Nee	Nee	Nee
106	SC86	Schoolstraat	1986	W	Nee	Nee	Ja	nee
107	SC89	Schoolstraat	1989	W	Geen	Nee	Nee	Nee
108	ST60	Stadhuis 1960	1960	M	Enkele dozen	Nee	Nee	Nee
109	STJ02	Sint Janstraat	2002	A	Enkele zakken	Nee	Nee	Nee

110	STJOE P03	Lindanusstraat / St Joep	2003	W	Losse vondsten	Nee	Nee	ja
111	STW60	Steenweg Bingen	1960	M	1 doos	Nee	Nee	Nee
112	SW01- 2	Swalmerstraat 40	2001	W	Geen	Nee	Ja	Nee
113	SW97	Swalmerstraat 11-13	1997	W	Geen	ja	Ja	Nee
114	V&D75	Minsterplein V&D	1975	M	1 doos	Nee	Ja	Nee
112	VEE95	Veeladingstraat 10-12	1995	W	Geen	Nee	Ja	Nee
116	VES02	Veldstraat 6	2002	W	?	Nee	Ja	Nee
117	VES11	Veldstraat	2011	O	Ja	Ja	Ja	Nee
118	VS92	Voorstad	1992	W	Geen	Nee	Ja	Nee
119	WH96	Weijershof / St Wirosingel	1996	W	Geen	Nee	Nee	Nee
120	WIIS96	Willem II Singel / Hotel Geurts	1996	W	Geen	Ja	Ja	Nee
121	WP85	Wilhelminaplein / hoek Steegstraat	1985	W	Geen	Ja	Ja	Nee
122	WP86	Wilhelminaplein / Venlosepoort	1986	W	Geen	Nee	Ja	Nee
123	WP93- 1	Wilhelminaplein 27	1993	W	Geen	Ja	Ja	Nee
124	WP96	Wilhelminaplein / Voogdij 1996	1996	W	1 doos	Ja	Ja	Nee
125	WS03	Wilhelminasingel 3a	2003	A	2 dozen	Ja	Ja	Ja

Bijlage 2

Conserveringsrapporten Restaura

